

K.K.T.C

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ

ALAŞEHİRİN TARİHİ VE KÜLTÜREL DEĞERLERİ

SELDA CEYLAN

970871 4-B

DANIŞMAN:BÜLENT YORULMAZ

26.06.2001

LEFKOŞA K.K.T.C

ÖNSÖZ

Toplumların yüzyıllardan beri tekrarladığı bir takım yaşayış, duyuş, zevk ve alışkanlıkları vardır. Bazen bir atasözü, bir deyim, bir tekerleme, toplumun yaşayışıyla ilgili manevi zenginlikler, toplum şahsiyeti demek olan gelenek ve görenekleri meydana getirir.

Bu düşünceler içinde, ALAŞEHİR ilçesini az da olsa tanıtmak amacıyla bu çalışmayı hazırladım. Çalışmamı hazırlamaya, ilk önce ALAŞEHİR'in birkaç köyünden bazı kişilerden aldığım bilgilerden başladım. Daha sonra ALAŞEHİR'i geniş bir şekilde tanıtan ve bana çok ışık tutan ALAŞEHİR Tarihi isimli hacimli ansiklopediden yararlandım.

Bu çalışmamı hazırlarken bir şeyin farkına vardım; ALAŞEHİR'li olduğum halde, ALAŞEHİR hakkında ne kadar az bilgiye sahip olduğum. Çalışmamın bana müsbet katkıları oldu, eksiklerimi giderdim.

Bazı bölümleri aktarırken, bana yardımcı olan şahısların ağız yapılarını bozmadan anlattıkları aynı şekilde vermeye çalıştıysam da bir takım eksiklerimin olduğunu düşünüyorum. İlk çalışmam olduğu için bazı zorluklarla karşılaştım. Bütün zorluklara rağmen, bölümün hedefine uygun ve "işte benim ürünüm" diyebileceğim bir çalışma yaptığım için çok mutluyum.

Çalışmam esnasında yardımlarını hiç esirgemeyen ve her zaman, çalışmamda yol gösteren çok değer verdiğim sevgili hocam Doç. Dr. Bülent Yorulmaz'a ve emeği geçen ALAŞEHİR halkına, teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Lefkoşa 25.06. 2001

SELDA CEYLAN

İÇİNDEKİLER

1. Önsöz.....	1
2. İçindekiler.....	2
3. Giriş.....	3
4. Alaşehir İlçesinin Tarihi.....	4
5. Coğrafya Bölümü.....	9
5.1. Alaşehir İlçesinin Konumu.....	9
5.2. Alaşehir Nufusunun Özellikleri.....	10
5.3. Alaşehir İlçesinin İklim Özellikleri.....	11
5.4. Alaşehir İlçesinin Akarsu Özellikleri.....	14
5.5. Alaşehir İlçesinin Ekonomik Özellikleri.....	16
5.6. Alaşehir İlçesinin Palezoik Özellikleri.....	18
5.7. Yüksek Alanlar	21
5.8. Tepelik Alanlar.....	26
6. Gelenek Ve Görenekler.....	29
6.1. Adetler	29
6.2. Misafir Ağırlama	29
6.3. Doğum.....	30
6.4. Düğün	31
6.5. Giyim Kuşam.....	34
6.6. Mahalli Yemekler.....	34
6.7. İnancılar	35
6.8. Folklor Mahsulleri.....	36
6.9. Maniler.....	36
6.10. Türküler.....	38
6.11. Dualar.....	40
6.12. Deyimler	41
6.13. Efsaneler.....	42
6.14. Mahalli Oyunlar.....	42
7. Turizm.....	43
7.1. Tabii Güzellikler.....	44
7.2. Alaşehirin Mesire Ve Dinlenme Yerleri.....	44
8. Kaynakça.....	46

GİRİŞ

İlçemiz, tarih boyunca uygarlıklara sahne olmuş, bereketli topraklar üzerinde kurulmuştur. Sosyal ve ekonomik durumu halkın dünya görüşü ve de yaşayışı üzerinde etkisini gösterir. İlçe merkezi ile ekonomik durumu iyi olan kasaba ve köylerimizde, halkın çoğunluğu modernleşme uğraşı vermektedir.

Kurtuluş Savaşımızda çareyi kaçmakta bulan Yunan askerleri ile, yerli Rum halkı tarafından tamamen yakılan Alaşehir, Türkiye genelinde modern anlamda ilk imar planı uygulanan ender şehirlerimizden biridir. Bu imar planını ilk tatbik eden Belediye Başkanı Enver Hoca ve mimarı Hacıbeydir. İlçemizin caddeleri muntazam olarak dik kesişir. Caddeleri ilk görenler hayranlıklarını gizleyemezler. Fakat son yıllarda tüm Türkiyemizde olduğu gibi Alaşehir’de de sağlıksız ve düzensiz yerleşim olan “gecekondulaşma” büyük boyutlara ulaşmıştır.

İlçemizde Batı Anadolunun sosyal yaşam biçimi hakimdir. Merkezde ve yakın köylerde şehirleşmeye yabancı kalınmamıştır. Bunun yanında şehre uzak köylerde geleneksel yaşayış biçimlerini görmek mümkündür. Baba ailenin tartışılmaz sözü geçen kişisidir. Kadın ise onun yardımcısıdır. Ancak kadın, gerek çalışma hayatında gerekse sosyal yaşamda önemli ölçüde yer alır.

ALŞEHİR İLÇESİNİN TARİHİ

İlk çağlardan beri bir yerleşim merkezi olarak görülen ilçemize, kuruluşundan bugüne kadar; Philedelphia, Neocaesaria, Alaşehir adları verilmiştir. Philedelphia adı; şehrin kurucusu olan Bergama Kralı I. Attalos Philedelphos'un "Kardeş Severlik" olarak tanımlanan Philedelphos adından gelir. Şehir uzun yıllar bu adı taşımıştır. M.S. 17 yılında meydana gelen depremde tahrip olunca, Roma İmparatoru Tiberius, Philedelphia'ya karşı yardımlarını esirgememiştir. Philedelphia halkı da şükran borcu olarak imparator adına tapınaklar inşa ettirmiş, bununla da kalmayarak şehri "Sezar'ın yeni kasabası" anlamına gelen Neocaesaria adını vermişlerdir. Bu adı şehrin ilk adıyla birlikte, şehir Türklerin eline geçinceye kadar kullanılmıştır.

Bir söylentiye göre ise; şehrin etrafını çevreleyen surlarla kullanılan taşların siyah ve beyaz renkte olması, dolayısıyla surların ala bir görünüm arzemesi üzerine şehre bu ad verilmiştir. Bir başka söylentiye göre de; burayı, Osmanlı topraklarına katan Yıldırım Beyazıt tarafından "Güzel Şehir" anlamına gelen Alaşar adı verildiği ileri sürülür. Şehrin Türklerin eline geçmesinden önce de Türkçe adla tanınmakta olduğuna dair kaynaklar vardır. Tarihçi İbn-i Bibi'nin Philedelphia adını kullanmadan Alaşehir adını vermesi, bu güzel beldenin 13. yüzyılın başından beri bu isimle anıldığını gösterir. Belki de 1071'den sonra Anadolu illerine giren Türk akıncıları bu güzel beldeye Türkçe isim vermişlerdir.

Bugünkü Salihli, Alaşehir, Sarıgöl yolu ilk Çağda çok büyük öneme sahipti. M.O. 481 'de İran Hükümdarının ordusu ile başlayarak birçok ordu ve kral bu yoldan geçmiştir. Bergama Kralı I.Attalos Philedelphos, Sardes ve Kianuddax üzerinden Ahmonia'ya; Tripolis ve Meand'dan Hieropolis'e kadar devam eden yolun sonundaki bölgeye yeni bir yerleşme merkezi kurulmuştur. Kurulan bu yeni kentte; kurucusuna izafeten Philedelphia adı verilmiştir. M.S. 17'de refah ve bolluk içerisinde olan şehir, büyük bir deprem felaketine uğramış, büyük hasar görmüştür. Roma İmparatoru Tiberius, şehri deprem sonrası yeniden inşa ettirmiştir. Şehrin stratejik bir bölgede kurulmuş olması, sık sık istilalara uğramasına neden olmuştur. Bu nedenle şehrin etrafı

surlarla çevrilmiştir Bergama Kralı III. Attalos'un vasiyeti üzerine Bergama Krallığı Roma idaresine geçmiştir. Böylece Philedelphia da Roma topraklarına katılmıştır.

Bergama Krallığı Dönemindeki önemini Romalılar döneminde de koruyan Philedelphia, Romalıların Anadolu'daki en önemli merkezlerinden biri olmuştur. Romalılar döneminde daha da gelişen Philedelphia M.S. 40 yıllarında Hristiyanlığı kabul etmiştir. Hristiyanlığın teşkilatlanıp, yayılma çalışmalarının sürdürüldüğü ilk yedi kentten biri olarak ün yapmıştır. Hristiyanlık bu şehirde diğer şehirlerden daha sağlam kökler salmıştır. İncil'e ek bir metinde; Hagios Joannes (Saint Jean) tarafından ilk yedi kiliseye gönderildiği bildirilen mektupların anlatıldığı "Joannes'in Açıklamaları" veya "Apoklypsis" adlı metinde adı geçen, dünyanın ilk yedi kilisesinden biri olan Saint Jean Kilisesi bu dönemde inşa ettirilmiştir.

Roma İmparatoru Thedos ölürken, imparatorluk topraklarını ikiye ayırarak oğulları arasında paylaştırmış, Doğu Roma İmparatorluğu "Bizans İmparatorluğu" diye adlandırılmıştır. Bu bölümden sonra Philedelphia, Bizans İmparatorluğu sınırları içinde yer almıştır. Bizans İmparatorluğu döneminde de eski öneminden birşey kaybetmeyen Philedelphia 7. yüzyıldan 10. yüzyıl ortalarına kadar devam eden İslam gazalarında birkaç kez Arap akıncılarının saldırısına uğramış, fakat feth edilememiştir. 11. yüzyılın 2. yarısında Türkmenlerin Anadolu'ya girmeleri esnasında, Anadolu Fatihisi Süleyman Şah, taht kavgalarının başladığı Bizans'ın durumundan faydalanmış ve Nikeforus Meliseniz'e yardım edince, aradaki anlaşmaya dayanarak 1081 yılında İznik, Edincik, İzmir ve Philelphia'yı yönetimi altına almıştır. Süleyman Şah'ın 1085 yılında ölümü üzerine tekrar Bizans'ın eline geçen şehir, 1093'de I. Kılıç Arslan tarafından Selçuklu Türk yönetimine sokulmuştur.

Türklerin Anadolu'da ilerleyişleri Bizansla birlikte Avrupa'yı da teşkilatlandırmıştır. Koyu bir dini taasubun hüküm sürdüğü Avrupa'da Türklere karşı büyük Haçlı Orduları oluşturulmuştu. 109 yılında papa I. Urba'nın teşvikiyle hazırlanan I. Haçlı seferi sırasında Philedelphia tekrar Bizanslılara geçmiştir(1109). Bu ve sonraki Haçlı Seferlerinde Philedelphia önemli bir askeri üst olarak Bizanslılar tarafından kullanılmıştır. 1203 yılında, Bizans Frenkler'in eline geçtiği zaman, Bizans İmparatoru Aieksiyos ve kumandanı Anadolu'ya küçük Rum Beyliklerinin kurulmasına sebep

olmuştur. Bizans İmparatorunun damadı olan Theodor Laskaris İznik, Philedelphia ve çevresini; Gıyaseddin Keyhusrev'in kayınpederi Mefruzum da havalisi ile Denizli ve Honas tarafını ele geçirmişler, buralarda hüküm sürmeye başlamışlardır. Anadolu'da Moğol istilasının başlaması ve Anadolu Selçuklu saltanatının yıkılması üzerine, Türkmen Beyleri bağımsızlıklarını ilan etmişlerdir. Böylece Anadolu, Bağımsız Beyliklerinin hakim olduğu bir bölge olmuştur. Philedelphia, 14. yüzyılın başlarında önce Germiyanogullarının, daha sonra da Aydınoğullarının eline geçmiştir. Rum beldelerine devamlı taarruzda bulunan Yakub Bey, 1305 yılında Menderes Nehri kıyısındaki Tripolis'i zaptederek Philedelphia'ya yürümüş ve kuşatmıştır. Türklerin kuşatmasını önleyemeyeceğini anlayan Bizans İmparator'u Andronik Katalonlardan yardım istemiştir. 1305 yılında Philedelphia'yı zaptedemeyen Yakub Bey, Aydınoğulları Beyliği'nin Beyi Muhaberezeddin Umur Beyle birleşerek Philedelphia'yı tekrar kuşatmış ve burayı vergiye bağlamıştır. 1336 yılında Philedelphia Umur Bey tarafından kuşatılmıştır. Enveri tarafından Fatih Sultan Mehmet'in sadrazamı Mahmut Paşa adına yazılmış DUSTURNAME adlı eserde, Umur Bey'in Philedelphia'yı zaptettiğini gösteren bölümler bulunmaktadır. Umur Bey, Alaşehir'den taşınabilir kıymetli malları alarak merkezi olan Birgi'ye dönmüştür.

Alaşehir, zaman zaman istila ve hücumlara maruz kalmış, etrafını çeviren surları ve savunmaya elverişli konumu ile kendisini koruyabilmiştir. Zaman zaman Türkler'in eline geçen ve Türkler tarafından idare edilen Alaşehir, bu dönemde de Bizans'tan tamamen alınıp koparılamamıştır.

1520'de Kanuni Sultan Süleyman, memleketi 30 eyalete böldü. Alaşehir bu teşkilatlanmada, Aydın sancağına bağlı bir ilçe durumundadır. 1811 'de Aydın eyalet merkezi oldu. Uzun yıllar Aydın sancağınca idare olunan Alaşehir, 1922 yılında Manisa'nın ilçesi olmuştur. Kuruluşundan beri önemli bir yer işgal eden Alaşehir, sanayi bakımından da büyük yer taşıyordu. Dokumacılık, dericilik, ileri derecede gelişmiş olmakla beraber boyahaneleri ile de tanınmıştır. Alaşehir ipekcilikte de çok ileri gitmiştir. İpek üretiminin büyük bir kısmı İstanbul ve Avrupa pazarlarına ihraç ediliyordu.

Alaşehir'in Osmanlı topraklarına katılmasından sonra; Osmanlı idaresinde memnun olan Hristiyanlar, kendilerince kutsal bir şehir olan Alaşehir'den göç etmek istememişlerdir. Türk kültürünü ve yaşama şeklini kabul etmişlerdir. Türk adlarını benimseyip alan, günlük konuşmalarının büyük bir kısmında Türkçeyi kullanan, Türk giyim, dil ve kültürünü tamamen benimseyen Rumlar; 1829 yıllarına kadar Türklerle çok samimi bir hava içerisinde, huzurlu bir ortamda beraberce yaşamışlardır. 1829 yılına kadar devam eden bu kardeşlik havası, bağımsız Yunan Devletinin kurulmasından sonra yavaş yavaş bozulmaya başlamıştır. Yunanistan'da kurulan Etnik-i Eterya cemiyetinin bir şubesinin Alaşehir'de açılıp faaliyete geçmesi ile burada aşırı ve yıkıcı bir propogandaya girişilmiştir. Dış güçlerin entrikaları tanzimat fermanı ve meşrutiyetlerin azınlıklara verdiği haklarda Alaşehir'deki Rumları imtiyazlı durumu getirmiştir.

I. Dünya Savaşının başlaması, Osmanlı Devletinin İtilaf devletlerine karşı savaşa katılması ve güçsüz, yorgun olarak savaştan yenik çıkması ile toprakları İtilaf devletleri tarafından paylaşılmıştır. 15 Mayıs 1919'da Yunanlıların İzmir'i işgal etmeleri ile azgın ve kudurmuş yerli Rumların teşvik ve yardımıyla işgal katliama dönüştü. Bütün bu olaylar karşısında Alaşehir'li genç ve ihtiyarlar; Hacı İskender'in kahvehanesinde, Yıldırım Beyazıd Camii dershanesinde ve bazı evlerde birleşiyorlar, dertleşiyorlar, bu felaketin nasıl önleneceğinin çarelerini arıyorlardı. Ancak herkes de bir harp bitkinliği vardı. 22 Mayıs 1919'da Hüseyinpaşazade Mustafa Bey, Alaşehir'de milli mücadeleyi başlatan kişi olmuştur. Galip Bey ve Mütavellizade Akif Bey, Alaşehir'de MÜDAFAA-İ HUKUK CEMİYETİNİ kurmuşlardır. Esaslı bir şekilde teşkilatlanmaya girişen, bunu her tarafa yaymaya çalışılan ilk yer Alaşehir'dir. Cephelede milli kuvvetlerimizin düşmanla mücadelesi devam ederken, cephe gerisinde de milli mukavemet ve ikmal merkezlerinin kurulması için faaliyetler sürdürülüyordu. Batı Anadolu'da Yunanlılara karşı düzenli bir cephe kurulması ve çeşitli mukavemet gruplarının faaliyetlerinin birleştirilmesi amacıyla toplanan Balıkesir Kongresi büyük ölçüde amacına ulaşmıştır.

Balıkesir Kongresinin toplanmasında ve çalışmasında büyük rolü olan Hacı Muhittin Bey kongrece Heyet-i Milliye Reisliğine getirdikten sonra milli faaliyetlerini aralıksız sürdürdü. Hacı Mahmut Bey Balıkesir Kongresi kararlarını, bu kongrede kurulan teşkilatı bütün Batı Anadolu'ya yaymak için geniş bir kongrenin toplanmasına

çalışmış ve çok kısa bir süre sonunda Alaşehir Kongresinin toplanmasına sebep olmuştur. 16 Ağustos 1919 günü Hacı Muhittin Bey'in başkanlığında başlayan, 25 Ağustos 1919 tarihinde sona eren Alaşehir Kongresi, Bandırma'dan Denizli'ye kadar Yunanlılarla ilişkisi bulunan bölgedeki Kuva-i Milliye birliklerinin mali ve idari yönden düzene kavuşturulması amacına yönelmiştir.

1. Balıkesir Kongresi kararlarının uygulandığı bölgeden çok daha geniş alanı içine alan bölgeyi ilgilendiren kararlar alınmıştır. 16 Ağustos 1919 sabahı Alaşehir'e gelen Hacı Muhittin Bey başkanlığındaki heyet, öğleden sonra saat 15.00'de Alaşehir eşrafından Halil Hüseyinpaşazade Mustafa Bey'in evinin selamlığında açılan kongre çalışmalarını 18 Ağustos 1919 tarihinden itibaren Mütevellizade Tevfik Bey'in selamlığı karşısındaki Fevziye Mektebinde sürdürmüş ve 25 Ağustos 1919 tarihinde sona ermiştir. 16-25 Ağustos tarihleri arasında yapılan kongreye alaşehir, Manisa, Balıkesir, Akhisar, Sındırgı, Turgutlu, Salihli, Kula, Eşme, Buldan, Gördes, Demirci, Uşak, Ödemiş, Birgi, Bozdağ, İnegöl(Sarıgöl), Aydın, Nazilli ve Denizli olmak üzere 21 yerdeki Reddi İlhak heyetlerince seçilen delegeler katılmıştır.

Alaşehir Kongresinin kapsadığı anafikir; hiç bir üst idari makamının uyarsı ve tepkisi olmaksızın, Batı Anadolu'da Afyonkarahisar, İnegöl hattındaki bölgeler, düşman yurttan atılincaya kadar, kendisine has bir idare biçimi ile savaşın sürdürülmesi sorumluluğunu üstlenmesiydi. Ayrıca, Kurtuluş Savaşımıza ilk bütçe kavramı da bu kongre ile girmiştir.

24 Temmuz 1923'te imzalanan Lozan Antlaşması ile Osmanlı Devleti tarihten silinerek, yeni Türkiye Cumhuriyeti kurulmuştu. Yeni Türk Devleti pek çok alanda giriştiği inkılap hareketleri ile yepyeni bir ülke yaratmak çabasındadır. Halkın refah ve saadeti, yurdun imar ve inşası, kültürel, iktisadi, ticari ve zirai kalkınma için önemli kararlar alınmış, kısa bir zaman zarfında Türkiye çağdaş bir hale getirilmiştir. İlk iktisat kongresini İzmir'de toplayan Mustafa Kemal, İzmir'e gelişleri sırasında Alaşehir'i ziyaret ederek, halka hitabında şöyle söylemiştir:

"ARKADAŞLAR; BUNDAN BÖYLE PEK MÜHİM ZAFERLERE KAVUŞACAĞIZ. FAKAT BU ZAFER SÜNGÜ ZAFERİ DEĞİL, İKTİSAT, İLİM VE İRFAN ZAFERİ OLACAKTIR. ORDUMUZUN ŞİMDİYE KADAR İSTİHSAL

ETTİĞİ MUZAFFERİYETLER, MEMLEKETİMİZİ HAKİKİ KURULUŞA SEVK ETMİŞ SAYILMAZ. BU ZAFER, ANCAK MÜSTAKBEL ZAFERİMİZ İÇİN KIYMETLİ BİR ZEMİN HAZIRLAMIŞTIR. ASKERİ ZAFERLERİMİZLE MAĞRUR OLMAYALIM. YENİ İLİM VE İKTİSAT ZAFERLERİNE HAZIRLANALIM..."

4 Eylül 1922'de tamamen yanarak kül haline gelen Alaşehir, Cumhuriyet döneminde yeniden imar ve inşa edilerek bugünkü durumuna getirilmiştir.

ALAŞEHİR İLÇESİ'NİN KONUMU

Alaşehir, Ege Bölgesi'nde, Asıl Ege Bölümü ile İç Batı Anadolu Bölümü'nü ayıran sınıra yakın bir yerde, Manisa'nın ve İzmir'in doğusunda , Manisa ili sınırları içerisinde, Bozdağlar'ın kuzeye bakan yönünde, Batı Anadolu'nun doğu-batı yönlü çöküntü ovalarından biri olan Gediz depresyonunun doğu kesiminde bulunmaktadır. Şehir, Bozdağları kuzeye bakan yönünde Toptepe ve Doyuran tepe gibi nisbi yükseltileri 150-250 m olan tepelerin eteklerinde, Gediz depresyonunun devamı olan kuzeybatı-güneydoğu doğrultulu kendi adıyla anılan Alaşehir ovasının Güney kenarında kurulmuş olup, ortalama yükseltisi 189 m'dir.

Gediz nehrinin bir kolu olan Alaşehir çayınının geçtiği bu sahanın kuzeyinde Umurbaba dağları, kuzeydoğusunda Uysal dağları (1314 m), Güneyinde Bozdağlar'ın doğuya doğru uzantısını teşkil eden Çaldağı ve Gözlübaba dağları (1890 m) yer almaktadır. Sahanın kuzeybatısında ise Salihli ovası bulunmaktadır.

Alaşehir, 28 derece 11 dk. 38 saniye doğu boylamı ile 38 derece 14 dk. Kuzey enlemi arasında yer almaktadır. İlçe idari alanının batısında Salihli, kuzeyinde Kula ile kuzeydoğusunda Eşme güneyinde Nazilli, Kuyucak ve Kiraz ilçeleri bulunmaktadır. Sahanın jeomorfolojik özelliklerine baktığımızda üç önemli jeomofrolojik ünite bulunmaktadır. Bunlar; Alaşehir çayınının içinden aktığı KB-GD yönlü Alaşehir ovası, ovanın kuzeyinde ve güneyinde hemen yamaçta yer alan tepelik alanlar ve yüksek dağlardır. İlçe idari alanının kuzey ve güney sınırları doğal bir özellik gösterirken doğusu ve batısı bu özellikten yoksundur.

ALAŞEHİR İLÇESİ'NİN NÜFUS ÖZELLİKLERİ

1997 Yılı Nüfus Sayımı Sonuçları

Alaşehir ilçesi 100 bine yaklaşn nüfus miktarı ve km²'ye düşen 94 kişilik nüfus yoğunluğuyla Manisa ili ve Ege Bölgesi içerisinde önemli bir yere sahiptir. Alaşehir'in bucak ve köylerinde bulunan nüfus miiktarı ilçe merkezinin nüfus miktarından daha fazladır. Nüfusun yakalşık % 40'ı şehirde yaşarken, %60'ı bucak ve köylerde yaşamaktadır. Bu oran Türkiye'nin göstermiş olduğu şehri kköy nüfusları oranlarının tam tersidir. Bu da, kırsal kesimde yaşayan nüfusun ekonomik açıdan henüz fazla bir zorluk çekmediğinin göstergesidir. Bucak ve köylerde yaşayan nüfus tarım arazilerini işleyerek, yaşamını devam ettirebilecek ekonomik gücü elde edebilmektedir.

Merkez ilçe (Manisa), Akhisar, Demirci ve Salihli alan bakımından Alaşehir'den daha büyüktür. Aynı zamanda bu ilçelerden merkez ilçe, Akhisar ve Salihli nüfus miktarı bakımından da Alaşehir'den büyüktür. Ancak, Turgutlu 430 km² alan kaplamasına rağmen, nüfus miktarı bakımından 100 bini aşan ilçeler arasında yer almaktadır. Yüzölçümünün az nüfus miktarının fazla olması Turgutlu'da nüfus yoğunluğunun yüksek olmasına neden olmuştur.

Alaşehir'den daha fazla nüfus miktarına ve daha yüksek nüfus yoğunluğuna sahip ilçelerin sahip oldukları özelliklere baktığımızda iki önemli sonuç ortaya çıkmaktadır.

1. Büyük merkezleri birbirine bağlayan ana yollar üzerinde yer almaktadırlar.
2. Ege Bölgesi'nin en önemli sanayi, kültür, ticaret ve turizm kenti olan İzmir'e (mesafe olarak) daha yakındırlar.

Sahip oldukları bu iki özelliği çok iyi kullanabilen merkez ilçe, Akhisar, turgutlu ve Salihli ekonomik atılımlarını Alaşehir'den daha önce gerçekleştirmişlerdir. Organize sanayi bölgelerini kurdukları için, sanayileşmeleri de daha hızlı olmaktadır. Bu nedenle ekonomik ve kültürel kalkınmaları da daha önce olmuştur. Aancak Alaşehir'in hammaddeye dayalı fabrikaları kurması, organize sanayi bölgesini cazip hale getirmesi, sahip olduğu doğal kaynakları iyi bir şekilde değerlendirmesi, bunun yanında İzmir-Denzili ya da İzmir-Afyon-Ankara güzergahları üzerindeki stratejik konumunu

değerlendirmesi durumunda kısa zamanda sanayileşmesi ve gerçek anlamda sosyalleşmesi mümkün olacaktır.

ALAŞEHİR İLÇESİ'NİN İKLİM ÖZELLİKLERİ

Serin ve yağmurlu geçen bir kış mevsiminden sonra kurak bir yaz mevsimi hüküm sürmektedir. Alaşehir'in yıllık yağış ortalaması 500 mm olup, mevsimlere göre dağılışı şöyledir; Kış yağışları 240 mm, ilkbahar 131 mm, yaz 11 mm, sonbahar 100 mm'dir. Yazın hava sakin olur ve bir kaç ay nerdeyse hiç yağış düşmez. Bulutluluk kışın azami değere ulaşır. Kışın hava bol yağışlıdır.

Alaşehir istasyonu'nun verilerini çerçevesindeki diğer istasyonlarla karşılaştırarak incelediğimizde sonuçlar şöyledir;

1 - Sıcaklık: Dört istasyonumuzun sıcaklık değerlerini ele aldığımızda Manisa, Salihli Alaşehir ve Denizli'nin en sıcak ay olan temmuz ayı ortalamaları sırasıyla şöyledir; 27.6, 27.4, 24.6 ve 26.6 derecedir. En soğuk ay ortalaması yine sırasıyla 6.7, 6.5, 6.3 ve 5.4 derecedir. Yine yükseltinin artmasına paralel olarak ortalama sıcaklıkların değişmesine rağmen hiç bir zaman 0 derecenin altına düşmez. Bu nedenle ılıman karakterli bir iklime sahiptir.

Rasat süresi içerisinde ölçülebilen en düşük hava sıcaklığı -7.2 derece ile Şubat 1985, en yüksek hava sıcaklığı ise 40.7 derece ile Temmuz 1984'tür. Yaz günleri kabul edilen 25 derece sıcaklığı dört istasyonda da mayıs ayında başlar, ekim ayında son bulur.

Donlu günlerin en erken başlama tarihi 2 Ekim, en geç başlama tarihi 26 Ocak, ortalama başlangıç tarihi ise 6 Aralık'tır. Donlu günlerin sona erdiği tarih ise en erken 3 Şubat, en geç 14 Nisan, ortalama ise 13 Marttır.

Yıllık sıcaklık amplitüd (genliği) Alaşehir'de 21.1 derecedir. Burada amplitüdün fazla olmayışının sebebi denizelliğin etkin olduğunu kanıtlar ve kış sıcaklığının fazla düşmediğinin göstergesidir. Burada istasyonunun olduğu ova kesiminde sıcaklığın derecesinin yeterliliği, sıcaklık ihtiyacı fazla olan üzüm, pamuk, tütün gibi bitkilerin yetişmesine olanak sağlar. Sıcaklığın yıl içinde gösterdiği değişimlerin araştırılması termik rejimin saptanması bakımından önemlidir. Ortalama sıcaklıkların en soğuk

ayların ocak ayında 6.5 derece ile en sıcak ay olan temmuz ayında ortalama 27.5 derece arasında değiştiği görülür. Bu rasatlara göre yörede yüksek kış sıcaklıklarının varolduğu ve kışların ılık geçtiği anlaşılmaktadır. Şöyleki Mayıs ayından itibaren 20 dereceyi bulmakta, Temmuz maksimumundan sonra çok az bir farkla Ağustos'tan itibaren azalmaya başlamakla beraber, Ekim sonuna kadar yıllık ortalamanın üstünde kalmaktadır. Kasım'dan itibaren yıllık ortalamanın altında seyreden değerler Nisan'a kadar hiç bir ayda kuvvetli düşüş göstermemektedir. Buna karşılık yüksek dağlık kesimlerde sıcaklık düşer, fakat termik anomali, amplitüd gibi unsurlar düşünülürse Alaşehir çevresinde yazları fazla sıcak olan, kışları pek soğuk geçmeyen bir termik rejim tipi vardır. Bu yılın 6 ayında ortalama sıcaklığın 20 derecenin üstünde kaldığı bir termik rejim tipi olan Akdeniz termik rejim tipidir. Bu da yetiştirilen ürünlere yansımaktadır.

2 - Basınç: Alaşehir istasyonu küçük klima rasatları yapılan bir istasyon olduğu için basınç değerleri bulunmamaktadır. Ancak basınç büyük kütsel etkilerle meydana geldiği için dar alanlarda büyük farklılıklar göstermez. Bu nedenle bölgedeki büyük klima rasatları yapılan istasyonların basınç verilerini ele alıp inceleyeceğiz.

Manisa, Salihli ve Denizli'de ölçülen yıllık aktüel basınç değerleri sırasıyla şöyledir; 1006. Imb, 1002.6mb, 964.6mb. Ortalama aktüel basıncın en düşük olduğu ay ise, Manisa, Salihli ve Denizli'de sırasıyla 1001.7 mb, 998.2 mb, 960.9mb ile temmuz ayıdır. Ortalama aktüel basıncın en yüksek olduğu aylar Salihli'de 1005.5mb ile ocak ayı iken Manisa ve Denizli'de 1005 ve 968.2mb gibi değerlerle aralık ayıdır.

Sonuç olarak istasyonların deniz seviyesinden olan yükseltisi arttıkça atmosfer kütselinin kalınlığının azılmasına bağlı olarak basınç azalmaktadır. Ortalama en yüksek aktüel basıncı hava kütselerinin soğumaya bağlı olarak çökmesi sebebiyle en soğuk aylara, en düşük ortalama aktüel basınç ise ısımaya bağlı olarak hava kütselerinin genişlemesine sebep olması nedeniyle en sıcak aylara tekabül etmektedir.

3 - Rüzgar: Alaşehir çevresinde kuzey yönlü rüzgarlar hakimdir. Meteorolojik verilerde de 2815 esme sayısı ile Kuzey yönünün hakim olduğu görülür. İlkbahar aylarında kuzeydoğu yönünü alan rüzgarlar, sonbaharda ve kışın yine kuzey yönünü alırlar. Şehin batısında yüksekliği 2000m'yi bulan dağların varlığı batılı rüzgarların

hakim yönü teşkil etmesine engel olurken yaz aylarında doğu ve güneydoğudan esen Samyeli öğleden sonra yerini batı yönünden esen serin imbat rüzgarlarma bırakır ki bu rüzgar bitkiler için çok faydalıdır. Depresyonun diğer merkezleri olan Salihli, Turgutlu ve Manisa'da morfolojik yapıya paralel olarak doğu-batı yölu rüzgarlar hakimdir.

4- Yağış: Araştırma sahasında Akdeniz ikliminde olduğu gibi yağışların büyük çoğunluğu kışın düşer. Yazın hemen hemen hiç yağış düşmez. Sahaya düşen yağışları orografik yağışlar ve cephesel yağışlar olmak üzere ikiye ayırabiliriz. Cephesel yağışlar özellikle kışın kendini gösterir. Depresyonların kış aylarında Akdeniz üzerinden Ege ve iç Anadolu'ya ilerlemesi sonucunda kuvvetli cephesel yağışlar meydana gelir. Yalnız saha Ege Denizi'nden gelen nemli rüzgarlara yerçekimleri yüzünden kapalı olmasından dolayı Ege Bölgesi'nin geneline oranla daha az miktarda yağış almaktadır. Ege bölgesinde ortalama yağış 700-800mm civarında iken, araştırma sahamızda 500-550mm'dir. Diğer taraftan dağların bulunması sebebiyle denizden gelen nemli havanın soğuyarak doyma noktasını bulur ve bu nedenle orografik yağışlar da görülür. Alaşehir 500.7mm, Salihli 498mm, Manisa 749 mm ve Denizli 548.8 mm yağış almaktadır. En yağışlı aylar Kasım, Aralık, Ocak, Şubat ayları olup, en fazla kar kalınlığı 6 cm ve yerde kalış süresi en fazla 2 gündür.

Nisbi nemin düşük, sıcaklığın ve buna bağlı olarak buharlaşmanın yüksek olması nedeni ile havzada yağışlar ihtiyacı karşılamamakta, ürünlerin yetişmesi için gereken su açığı yeraltı sularından ve Afşar Barajından sağlanmaktadır.

Ege Bölgesinin kıyı ovalarında kışın düşen yağışın oranı %50'yi geçtiği halde Alaşehir'de % 47 civarındadır. Bu durum kısmen relief koşullarına bağlı olmakla beraber, daha çok bu mevsimde doğudan sık sık Gediz depresyonuna girerek frekansını arttıran ve çok az nem taşıyan doğu rüzgarların etkisinden meydana gelmektedir. Hem karasallığın da etkisi vardır.

Erinç formülüne göre Alaşehir (İm 21.7) de yarıkurak step sahası içinde bulunmaktadır. Çepel tarafından hazırlanan diyagram üzerinde de yarı nemli sahanın sınırı üzerinde bulunmaktadır. Erinç'in indis formülüne göre, Ocak, Şubat aylarında çok nemli, Mart ve Kasım aylarında yarı nemli, Haziran Temmuz, Ağustos ve Eylül

aylarında yarıkurak bir durum göstermektedir. Bu duruma göre yılın yedi ayında yarı nemli ve yarıkurak bir durum arz etmektedir.

5 - Nisbi Nem: Nisbi nem en yüksek değerlere hava sıcaklıklarının düşük olması sebebiyle kış aylarına rastlar. Ortalama nisbi nem en yüksek değerine Alaşehir'de %72 ile ocak, Salihli'de % 74 ile aralık ve ocak, Manisa ve

Denizli'de % 76 ve % 75 ile aralıkta ulaşır. Yıllık nisbi nem ortalamalarına baktığımızda Alaşehir % 56 ile yörenin en fakir yeridir. Alaşehir'i % 61 ile Manisa ve Denizli, ve % 62 ile Salihli takip etmektedir.

6 - Bulutluluk: Bulutluluk rasatlarını incelediğimizde Manisa %42, Salihli %36, Alaşehir %40, Denizli %39'dur. Kıştan yaza doğru bulutluluk miktarı azalmaktadır. Bu genel itibarıyla hava sıcaklığı ile doğru orantılıdır. Nisbi nem ile bulutluluk orantısında bir paralellik olduğu görülür.

ALAŞEHİR İLÇESİ'NİN AKARSU ÖZELLİKLERİ

Araştırma alanının yerüstü sularını ovanın üç tarafını çeviren dağlardan inen sular oluşturmaktadır. Ovaya oldukça dik bir eğimle kavuşan (% 40-50) dağların uzunlukları kısa, hızı fazla sel suları karakterini taşımaktadır.

Ovanın kısmen drenajını sağlayan Alaşehir çayı sahanın en önemli yerüstü suyudur. Gediz Nehri'nin önemli bir kolu olan Alaşehir Çayı Bozdağların doğu ucunu oluşturan Dinarlı ve Çal Dağları'nın eteklerinden doğan Alaşehir Derbendi ve Buldan Derbendi kollarının birleşmesi ve ova içerisinde kuzeyden ve güneyden bir çok derenin beslemesiyle meydana gelmiştir. Batıya doğru akışına devam ederek yaklaşık 60 km'lik bir akıştan sonra Salihli yakınlarında Gediz Nehri'ne kavuşur. Alaşehir Ovası'nı Alaşehir Çayı ve buna bağlı kollar drene etmekte ise de yaz aylarında hepsi kurudur. Pek çok dere Alaşehir Çayına ulaşmadan ovaya indiği anda kaybolmaktadır. Alaşehir Çayında kollarının fazla olmaması ve iklimin tesiriyle yalnız yağmurların fazla olduğu

kış mevsiminde fazla akışa sahiptir. Mayıs'tan sonra suyu çok azdır ve bu durum ekim ayına kadar devam etmektedir.

Alaşehir Çayı'nın kuzeyden güneye doğru akan önemli bir deresi olmamasına karşın güneyde Alaşehir Derbendi, Buldan Derbendi, Sankız Çayı, Zeytin Çayı, Avra Çayı, Şahyar Deresi, Alkan Çayı, Kurudere, Değirmendere ve Göbekli Deresi gibi güneyden kuzeye doğru akan dereleri vardır.

AFŞARBARAJI

Çiftlikdere Çayı ile Derbent Çayı'nın birleştiği yerde 1978 yılında gövdesine toprak dolgu yapılarak Afşar Barajı hizmete açılmıştır.

Sulama ve taşkın kontrol amacıyla yapılan baraj toplam 540 kilometre karelik bir havzaya sahiptir. Sağ ve sol sahil sulama kanaletleri ile ovaya yayılmış olan baraj sulama şebekesinin toplam debisi 3493 metre küp/sn olup, toplam sulanabilir alan 91.000 dekar olup, sulanan alan 42.600 dekardır. Kanaletlerin uzunluğu 24km olup 1996 yılında 5617 ayrı parselde 3361 çiftçinin 42600 dekar bağ alanı sulanmıştır. Baraj suyu sulama amacıyla güvenle kullanılabilmektedir. Daha önceleri baraj suyunun %56'ya yakını bağ, %24'ü pamuk ve %30'u diğer sulamalarda kullanılırken günümüzde tamamına yakını bağ alanlarının sulanmasında kullanılmaktadır. Çünkü pamuk eski önemini kaybetmiş şu an çok küçük bir alanda tarımı yapılmaktadır. Çok az da olsa sebze yetiştiriciliği için de baraj suyu kullanılır.

Sonuç olarak, Araştırma alanındaki yerüstü suları Akdeniz rejimine uygundur ve daha çok yağmurlarla beslenir. Bu sahadaki akarsuların karakteristik özelliği, rejimlerinin düzensiz oluşudur. Yağışlı mevsimlerde ovanın bazı yerlerinde su birikintileri ve bataklıklar meydana gelir. Kurak geçen yaz mevsiminde bu su birikintileri ve bataklıklar kurur. Akarsuların yataklarında sadece çakıllar kalır. Afşar Barajı ovada tanınabilmesi için çok önemlidir.

ALAŞEHİR İLÇESİ'NİN EKONOMİK ÖZELLİKLERİ

Alaşehir, Türkiye'nin ve Ege Bölgesi'nin en verimli alüvyal topraklarma sahip, ülkemizin önemli ihraç ürünlerinden Sultani üzümü ile tanınmış bir ilçemizdir. Sultani üzümünden başka ihraç ettiği ürünler arasında kuru üzüm, kestane, kiraz, ayva, nar, karpuz, armut da vardır. Sadece yukarıda adı geçen ürünlerden sultani üzüm olmak üzere 30 bin ton tarım ürünü başta Almanya ve Hollanda olmak üzere diğer Avrupa ülkelerine ve Uzak Doğu ülkelerine ihraç edilmektedir. Sadece bunlarla kalmayıp ülke içerisinde bir çok merkeze de tanın ürünlermi göndermektedir.

Alaşehir ilçesi genelinde faal nüfusun sektöre göre dağılımında birinci sırada tarım ve hayvancılık yer almakla beraber ilçe merkezinde birinci sırayı hizmet almaktadır. II. sırayı ilçe genelinde hizmet alırken ilçe merkezinde tarım ve hayvancılık yer almaktadır. Hem ilçe genelinde hem de merkezde III. sırayı Endüstri ve inşaat sektörü almaktadır. İlçe merkezinde % 65 hizmet, % 20 hayvancılık ve % 15 endüstri ve inşaat sektörü yer almaktadır.

Toplam ilçe arazisinin yaklaşık %40'ını tarım arazisi olarak kullanılmaktadır. Toprakların verimli olması ve iklimin de elverişli olmasıyla her türlü tarım ürünü yetiştirilmektedir. Sadece Karadeniz Bölgesinde yetiştirilen ve bol yağış isteyen çay ve fındık ile Akdeniz Bölgesi'nde en güney kesimde yetiştirilen ve çok fazla sıcaklık isteyen muz yetiştirilmemektedir.

Sulanabilir alanların çok olmasının yetişen ürünlerin çeşitliliğinde ve verimin iyi olmasında çok büyük etkisi vardır. Ovarın hemen yamaçlarında kuru tarım alanları var iken daha yukarılarda da derelerin kaynak tarafında olması nedeniyle sulanabilir alanlarda çekirdeksiz üzüm, pamuk, sebze ve meyveler yetişirken, kuru tarım alanlarında buğday ve arpa tarım alanlarının başını çektiği tahıl tarımı ile bakliyat tarımı ve Endüstri bitkileri tarımı yapılmaktadır.

Görülüyor ki Alaşehir tanımsal karakter bakımından Polikültür bir karaktere sahiptir.

Alaşehir ilçesi'nde yetiştirilen tarım ürünleri Bağ-Bahçe alanları, tarla bitkileri adı altında iki kategori içerisinde, hayvancılığı da ele alırsak geçim kaynaklarından tarım ve hayvancılığı 3 kategoride ele alıp inceleyebiliriz. ALAŞEHİR İLÇESİ Bir alandaki yerleşmeleri iklim ve toprak durumuna bağlı olarak yetişen ürünler o yerin gelir dağılımı arasında çok büyük bir bağlantı vardır. Yetişen ürünlerle gelir dağılımı birbirine paralel hareket etmektedir.

Genel olarak gelir dağılımı bakımından Türkiye ortalamasının altında olan alanlara baktığımızda tahılcı ve tütüncü yerleşmelerdir. Tahıl ve tütün yaşamları için gerekli parayı temin ettirmektedir. Hatta bazı tahıl alanları 1000\$ dahi çok altına düşmektedir.

2000\$ üstündeki yerleşmeler üzümcü ve buğdaycı yerleşmelerdir. Özellikle üzüm çok iyi gelir getirmektedir. Thracatm da yapılması bu geliri daha da artırmıştır.

5000\$ üzerindeki yerleşmelerde çeşitlilik artmakta, zaten iyi gelir getiren üzümün yanında tahıl tarımı, hayvancılık ve sebzeçilik yapılmaktadır.

Gelir dağılımı merkez sayılan ovadan kenarlara doğru geçim kaynaklarının değişmesine paralel olarak kademe kademe azalmaktadır. Gelir dağılımı çok düzensizdir. Bir yerde kişi başına düşen gelir 10000 doları çok aşmakta iken bir yerde 300-400 dolar arasındadır. Nüfusun yarıya yakını; %45,4'i Türkiye ortalamasının altında bir gelire sahip iken, % 36.4 normal seviyede gelir sağlarken, % 18.1 çok fazla gelir elde etmektedir.

Ana hatlarıyla Paleozoik ve Paleozoik öncesi dönemde metamorfik serilerden meydana gelen saha, günümüzdeki asıl şeklini Neojen ve Kuaterner’de meydana gelen faylanma ve çöküntü hareketleriyle almıştır.

PALEOZOİK (Metamorfik Formasyonlar)

Alaşehir ve yakın çevresinin temelini, Batı Anadolu’da oldukça geniş yer kaplayan Menderes Masifinin bir bölümünü oluşturan Bozdağlar kütlesi meydana getirir. İlçenin hemen güneyinde doğu-batı yönünde uzanan Bozdağ metamorfik kütlesi, Paleozoik yaşlı şist serisi ile daha yaşlı gnays komplekslerinden oluşmuştur.

Menderes masifine bağlı olarak, Bozdağlar kütlesinin birkaç metamorfizma dönemi geçirdiği anlaşılmaktadır. Her derecede metamorfizmaya uğramış kayaç toplulukları içeren Menderes masifinde çeşitli gnayslarla mağmatitlerden oluşan çekirdek kısım ile çeşitli şistlerden kuvarsit ve mermerlerden oluşan ve çekirdeği çevreleyen iki adet kılıf bulunmaktadır. Çekirdek kısmında, gözlü gnayslar, granitik gnayslar, mağmatitler, Sillimanitli-Distenli-Staurolitli-Almondanlı şistleşmiş gnayslar ve Amfibolitler yer almaktadır. Çekirdek çevresindeki kılıf zonlarını ise Granatlı-Biyotitli-Muskovitli-Kloritli-Kloritidli-Zoisitli ve Kuvarslı şistlerden, filit, metakuvarsit, kalkışit ve mermerler oluşturmaktadır. Alaşehir güneyinde ve Bozdağlarında doğu ucunda bulunan Uluderbent çevresinde yüzeyleyen gnays ve şist serileri içerisinde, porfiroblastik gnays, gözlü gnays ve kuvarsofeldispatik gnayslar ile Granat-mikaşistkuvarsit ve mermer gibi metamorfik kayaç türleri bulunmaktadır. Bu alandaki bu yapı karmaşıklığı buradaki metamorfizmanın ne kadar kuvvetli olduğunu göstermektedir. Uluderbent çayının kolu olan Uludere ve Çiftlikdere çayı, iki karmaşık seri arasındaki diskordans hattı üzerinde kurulmuş olup, birçok yerde şist karmaşığını gnays karmaşığından ayırmaktadır..

TERSİYER

Neojen (Bozdağ Depoları-Neojen Depolar) :Mesozoikte oluşum bakımından durgun bir dönem geçiren sahada, Alt-Orta Miosen’de hüküm süren tropikal iklim

şartlarının etkisi ile peneplenleşme (yontukdüz) başlamıştır. Bozdağ penepleni veya Bozdağ Platosu olarak adlandırılan bu sahaya, Alaşehir güneyinde 1200 m'lerde, Derbent çayı havzasında ise 900-1000 m'lerde rastlanır. Bu nemli iklim şartlarında oluşan aşınım yüzeylerinden aşınan birikim depolarına bu alandaki havzalarda rastlanmamıştır. Bu dönemde kuzeydeki dağlık alanın 400 metre yükselmesine karşın Bozdağlar kütlesi daha fazla yükselmiştir.

Üst Miosen'de eski temeli oluşturan masiflerde şiddetli bir yükselme başlamış ve Orta Miosen aşınım yüzeyi ilk defa kırılmış ve parçalanmıştır. Bu yükselme hareketi karşısında kıvrılıp yükselemeyen eski dayanıklı metamorfik kütleler kırılmaya uğramıştır. Böylece sahada yüksek reliefin ve yakın çevresindeki bugünkü ovaların ilk biçimleri ortaya çıktı ve günümüze kadar devam eden faylanma (kırılma) hareketi başlamış oldu. Üst Miosen'deki bu yükselim hareketinin sebebi, Doğu Akdeniz tabanının, Anadolu levhasının altına dalması ve Menderes Masifinin altına mağmanın sokulmasıdır. Alp orojenez hareketlerinin de etkili olduğu saha Tersiyer'in ortasına doğru bu hareketin sona ermesinden itibaren, neojenden sonra geniş dalgalanmalar ve özellikle geniş kırıklar meydana gelmiştir. Bunun neticesinde meydana gelen ana formasyon kristaleşistler olup, filiş ve alüvyon formasyonları örtü görevi görmüştür. Alaşehir ovasının güneyinde ova tabanı ile metamorfik dağ kütlesi arasında daha doğudaki Sarıgöl ovasından başlayıp, güneydoğu-kuzeybatı doğrultusunda dolgu depolarının alt kenarından geçen fay ile doğu-batı genel doğrultusunda geçen ve çökelleri daha yükseklerden kesen faylar mevcuttur.

Üst Miosen'deki bu oluşum hareketinin ardından yeniden canlanan aşınım hareketi, tropikal kuru iklim şartları altında başlamış ve subtropikal şartlar altında sürmüş, oluşan havzalarda akarsu ve göl formasyonlarına ait konglomera, kumtaşı, marn ve gölde kireçtaşı birikimi olmuştur. Yükselen Bozdağlar kütlesi Salihli-Alaşehir ve Sarıgöl hattı gerisinde 700-900 m'lerde, Alt Pliosen sonunda son biçimini kazanmış olan kuzeye doğru eğimli aşınım yüzeyleri ikinci bir basamak halinde gelişmeye başlamıştır. Akarsular, eski temel üzerinde derin ve geniş vadiler açmıştır.

Üst Pliosen'de dağ bloklarının biraz daha yükselip, havzaların biraz daha derinleşmesine ve havzalardaki dolgu depolarının da faylanmasına yol açan tektonik

hareketler tekrar etmiştir. Bu döneme ait hareketlerin Anadolu'yu etkisi altında bulunduran " Vallakaien" tektonik safhasına rastlaması muhtemeldir. Üst Pliosen dönemi içinde önce serin, nemli, dönem sonunda yarı kurak iklim şartları altında aşınan ve malzeme havzalar içinde depolanmaya devam etmiştir. Gelişen akarsu aşındırması ile dağların kenar kısımlarında izlenen aşınım yüzeyleri içinde vadiler daha da derinleşmiş ve Pliosen dolgu depoları üzerinde ince taneli, kırmızı, kumlu-killi detritik tortullar dolmaya devam etmiş ve Üst Pliosen aşınım dolgu yüzeyleri belirmiştir. Üst Pliosen dolgu depolarına bugün yaygın olarak Tmolosschutt veya Bozdağ depoları adı verilmektedir. Bozdağ depoları, Gediz oluğu güneyinde doğu-batı yönünde yaklaşık 100-110 km'yi bulan sürekli bir kuşak meydana getirir. Bozdağ depoları, dolgu yüzeyleri seviyesinde Alaşehir- Sarıgöl çevresinde 400-500 m'lerde yer yer etek düzlükleri şeklinde gelişmişlerdir.

KUATERNER

Pliosen sonu Pleistosen başlarında oluşan bir dizi tektonik hareketler dolgu depolarını kesen faylar meydana getirmişlerdir. Faylanmalara bağlı olarak Gediz grabenindeki Bozdağ depoları yer yer 400-500 m. yükseltilmiş veya güney doğru çarpılarak eğimlenmiştir. Yeni eğim şartlarına bağlı olarak akarsular depoları yarıp daha geniş ve derin vadiler oluşturmuşlardır. Sıcak kurak evrelerin, serin yağışlı evrelerle aralandığı bu dönemde kırmızı renkli kum-çakıl, kil ve toprak örtülerinden oluşan tortullar meydana gelmiştir. En alt Pleistosen boyunca süren tektonik hareketlere ve iklimatik değişmelere rağmen, 200-300 m'lerde kolayca ayırt edilebilen dolgu düzlükleri gelişmiştir.

Kuaterner'deki faylanma hareketlerinden sonra günümüzdeki şeklini alan Alaşehir oluğunu çevreleyen yüksek reliefin önünde akarsuların oluşturduğu çok sayıda birikinti konileri ve birikinti yelpazeleri bulunmaktadır.

Pleistosen'de önceki fay sistemleri üzerinde yoğunlaşıp etkisini azaltan tektonik hareketler, faylanmalarla veya kapmalarla Gediz nehrini dış drenaja bağlamışlardır. Pleistosen esnasında değişen iklim şartlarına göre yatak şartlarını düzenleyen akarsular, taban seviyesi değişimleri nedeniyle yataklarını ve alüvyal dolgu depolarını yarmışlar ve Kuaterner alüvyal taraçaları meydana getirmişlerdir.

ALAŞEHİR İLÇESİ'NİN JEOMORFOLOJİK ÖZELLİKLERİ

Alaşehir ve yakın çevresinin jeomorfolojik görünümü, özellikle Orta/Üst Miosen'den itibaren etkinlik gösteren tektonizmanın yol açtığı faylanmalara ve aşınma-birikme süreçlerine bağlı olarak gelişmiştir.

İlçenin coğrafi alanı içerisinde üç önemli jeomorfolojik ünite bulunmaktadır. Bu jeomorfolojik üniteler güneydeki Bozdağlar kütlesi, kuzeyindeki Uysal dağları kütlesi ve bu iki dağ kütlesi arasındaki Alaşehir depresyonudur. Alaşehir depresyonunun kuzeyindeki yüksek platolar sahası, Uşak-Gördes platosunun ve İç-Batı Anadolu platosunun bir uzantısı durmaktadır.

Alaşehir depresyonu, metamorfik, kristalin şistlerle, neojen volkanik arazisi üzerinde bulunur. Bu tabakaların alt kısımlarında omurgalı fosil yataklarını kapsayan gre ve marnlar bulunurken, üst kısımlarında sa sert göl kalkerleri bulunmaktadır. Bu Bozdağ depoları adını verdiğimiz neojen depoları genellikle kuzeye ve kuzeydoğuya doğru 5-10 derece civarında hafifçe eğimli bulunduklarından, geniş bir sahada devam eden monoklinal bir bünye halinde görülürler. Beyaz marnlar üzerinde bulunan ve Pliosen'e ait olan beyaz renkli göl kalkerleri, 100 m. kadar bir karanlık göstererek doğu-batı istikametinde uzanırlar. Bunların güney kenarları boyunca meydana gelen kuesta alanları oldukça saçaklanmış ve parçalanmış durumdadır.

1- YÜKSEK ALANLAR

a- Güneydeki Dağlık Alan:

Bozdağlar : Kuzeyde Alaşehir çayı ve Gediz oluğu ile güneyde Küçük Menderes oluğu ve Kiraz ve Ödemiş ovaları arasında yükselen Bozdağlar kütlesi Salihli güneyinde en yüksek zirvelerini oluşturarak doğuya doğru alçalır. Doğuda Kocaçay ve Derbent çaylarının yukarı havzalarının su bölümlerinde Aydın dağları ile birleşir. Batıda dar bir eşikle Kemalpaşa dağından ayrılan Bozdağlar, burada Karabel neojen çukurunda örtü tabakaları ile uyumsuz bir şekilde karşı karşıya gelir. Bozdağların Kocaçay boğazı ile Mahmut dağı arasındaki doğu-batı uzunluğu yaklaşık olarak 140 km, Gediz – Küçük Menderes ovaları arasında da genişliği 20-25 km kadardır. Bozdağlar

Alaşehir ovası güneyinde yüksek ve kütleli bir plato olarak görülür. Alaşehir ovasından Bozdağların yüksek kesimlerine geçiş çok eğimli ve dik yamaçlardan üzerinden birdenbire olmaktadır. Bu dağlık alan, ovaya fazla eğim nedeniyle ve yapıya bağlı olarak yer yer kuru ve sulu tabansız "V" şeklindeki vadilerle parçalanan yükseltiler halindedir. Çeşitli dış kuvvetlerin etkisiyle aşınmaya uğrayan dağlık alanın özellikle zirve kesimleri keskin bir görünüşe sahip olup, bu kısımlarda toprak oluşumunun az olması sonucu bitki örtüsü de zayıftır.

Bozdağ'ların bu kesimi jeomorfolojik olarak, yüksek saha uzun sırtlar tek tek kubbe şeklinde tepeler ve bu yükseltileri parçalayan derin vadiler durumundadır. Yukarı havzalarında karmaşık şekil gösteren, ancak daha sonra birbirine paralel olarak devam eden bu tabansız vadilerin içinden akan dereler ovaya oldukça çok miktarda alüvyal malzeme taşımaktadırlar. Böylece dağlar aşındırılmaya uygun bir malzeme yığını, vadiler taşıma yolu ve ova da birikme alanı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Eski Menderes masifinin bir bölümü olan Bozdağlar platosunun yapı ve litolojisini esas itibarıyla gnays ve metamorfik şist karmaşığı meydana getirir. Mermerler ve mermerleşmiş kireçtaşları şist serisi üzerinde adacıklar halindeki kalıntı kütlelerini oluştururlar. Alaşehir güneyindeki bu kütleyle Bahçearası-Karaburç köyleri arasında Ayı dağında belirgin yükseklik olarak karşımıza çıkar. Temel formasyonlardan gnayslar, Bozdağ'ın doruklar bögesinden itibaren güneye ve doğuya doğru daha yaygın olarak görülmektedir. Yapısal olarak gnays karmaşığı üzerine şist serisi ise, Bozdağlar kütlelerinin batı yarısını ve kuzeyini meydana getirir.

Bozdağ sırasının doğu sınırını oluşturan Alaşehir ovasının güneyindeki bu eski masifler, yapısı Menderes masifi adı verilen eski temele ait olup metamorfik kütleler, granit, mikaşist, gnays ve özellikle mermerlerden oluşmaktadır. Ayrıca Gözlübaba dağı eteklerinde Kireçtepe ve Kurttepe civarında kalker aflormanları (yarmaları) bulunmaktadır. Kireçtepe'deki bu kalkerler taşocağı olarak işletilmektedir. Ayrıca Kireçtepe'de Kozluca köyü mevkiinde eski bir civa madeni işletmesi de mevcuttur. Bu dağlık kütle üzerinde yükseltiler kuzeybatıdan güneydoğuya doğru azalış göstermektedir. Bu dağların yüksek olması, kıvrımların veya yükselmenin eseri **değil**

de IV. Zamanda meydana gelen kuzeydeki ve güneydeki çöküntülere göre yukarıda kalmasının ve kısmen de aşınmanın eseridir.

Bozdağlar platosunun Orta ve Üst Miosen aşınım yüzeylerinin derin bir şekilde yarılması sonucu geliştiği anlaşılmaktadır. Alaşehir güneyinde Bozdağlar kütesinin yüksek kesimleri üzerinde parçalar halinde görülen düzlüklerin, bu eski aşınım yüzeylerine karşılık geldikleri görülmektedir. Ortalama yükseltisi 1000-1100 m. kadar olan plato yüzeyleri üzerinde bazı yerlerde yükseltisi 2000 m'yi aşan yüksek doruklar bölgesi bulunmaktadır. Alaşehir ovasının güneyinde bulunan yüksek kütleleri doğudan batıya doğru, Dindarlı dağları (1040 m.), Çaldağı (1623 m.), Karaöküz dağı (1396 m.), Gözlübaba dağı (1879 m.), Çulha dağı (1555 m.) Karadağ (1400 m.) ve Kartal tepe (2070 m.) oluşturmaktadır.

Alaşehir'in batısında kaynaklarını Kaplançukuru güneyinden alan Zeytin çayının açmış olduğu sarımtırak, kaba ve gevşek konglomeralar bulunmaktadır. Zeytin çayı batısında boz renkli kumtaşı ve kireç taşları ile bu tabakanın üstünde büyük koyu kırmızı kumtaşı ve konglomeralara rastlanılmaktadır.

b- Bozdağlar Güneydoğusundaki Engebeli Alan:

Azı Tepe: Bozdağlar kütesini Aydın dağlarından batıda Uluderbent ve doğuda Çiftlikdere çayı vadileri ayırmaktadır. Bu iki vadi arasında doğuda yine Bozdağlar kütesinin bir devamı olan Azı tepe bulunmaktadır. Muhtemelen doğu ve batı tarafından iki fay tarafından kırılan ve gnayslı serilerden meydana gelen bu dağlık kütle 1000 m. yüksekliktedir.

Uluderbent Çayı Vadisi: Bu büyük vadi silsilesi Pleistosen'deki tektonik hareketlerden önce doğudan gelip, batıya doğru Kiraz ovası üzerinden Küçük Menderes'e akan büyük bir çayın yatağı olabilir. Ancak daha sonraki zamanlarda faylanmaların etkisiyle Bozdağları kuzeydoğu istikametinde keserek Alaşehir çayına akan iki büyük akarsuyu oluşturmuşlardır. Philippon Uluderbent çayı vadisinin tektonizma sonucu oluştuğunu savunmaktadır. Vadinin genelde düz bir hat boyunca uzanması, Bozdağı dik olarak kesmesi ve bazı yerlerde meydana gelen genişlemeler tek başına aşınma ile açıklanabilecek bir olay değildir. Ayrıca Uluderbent çayının

Uluderbent kasabası önündeki kesiminde kocaman kahverengi kum ve moloz kütlelerinin bulunması Philippson'un fikrini desteklemektedir.

Uluderbent kuzeyinde bulunan "Körez Kayası" adı verilen Demir Kapı yanında geniş mikaşistler hakimdir. Hemen kuzeyinde bulunan Dedeçat dağıda volkanitlerin hakim olduğu kütlelerdendir. Ayrıca Dede dağının hemen güneyinden muhtemel bir fay geçmektedir.

Alaçatı Depresyonu: Uluderbent çayının yukarı kesiminde bir çok derenin birleştiği noktada küçük bir ova meydana gelmiştir. Bu alana "Alaçatı" adı verilmektedir. Aynı adla bir de mahallenin bulunduğu saha, tarım sahası olarak değerlendirilmektedir. Bu alanda genel olarak, tütün tarlaları ile sebze ve kiraz bahçeleri bulunmaktadır. Son yıllarda depresyonda yetişen kirazlar uluslararası pazarlarda kabul görmekte ve ihracatı yapılmaktadır.

Uluderbent Kasabası'nın güney kesiminde vadi tabanından 70 m. yükseklikte Uluderbent çayı ile Çiftlikdere çayı vadileri arasında su bölüm çizgisini de oluşturan Kızılgedik sırtı bulunmaktadır.

Çaldağı (1623 m.) : Alaşehir ilçesinin güney sınırını oluşturan Çaldağı'nın da içinde yer aldığı yüksek kütle Buldan'a kadar uzanmaktadır. Aydın dağlarının devamı niteliğinde bu sağlık silsilesinin yükseltisi kısa mesafede değiştiği için çok dalgalı bir görünüm sergilemektedir. Burada güneydeki dağlık kütlenin uzunluğu yaklaşık 30 km. kadardır. Bu mesafe Uluderbent Kasabası doğusunda daralmaktadır.

Çiftlikdere Depresyonu: İlçemizin güneydoğu kesiminde Uluderbent Kasabası'na bağlı Çiftlikdere Mahallesi'nin de üzerinde bulunduğu az engebeli bir depresyon (ova) bulunmaktadır. Çiftlikdere ovası olarak adlandırılan bu depresyonun alüvyal tabanı ortalama 600 m. yüksekliğindedir. Taban düzlüğü üzerinde yaklaşık 10-15 m. yüksekliğinde aşınmadan arta kalmış temel formasyonlara ait yuvarlak tepeler bulunmaktadır. Depresyonun güney kenarı gnayslardan ve kuzey kenarı şist topluluğu kayalardan meydana gelmiştir. Ancak dere yataklarında biriken sedimenlere baktığımızda depresyonu çevreleyen yüksek kesimlerde metamorfizmanın da etkili

olduğu söylenebilir. Bu yapısal durumu ile depresyon, iki farklı diskordans hattı üzerinde açılmakta ve şist serisini gnays serisi ayırmaktadır.

Depresyonu açılmasını izleyen dönemde içerisinde kırmızı renkli, kumlu, killi, çakıllı depolar doldurmuştur. Pleistosen'deki tektonik hareketler ve gelişen aşınma hareketleri sonucunda bu depolar Çiftlikdere çayının kolları tarafından aşındırılmış ve denize taşınmıştır. Depresyonun Alaşehir ovasına açılışını sağlayan Çiftlikdere çayının da içinden aktığı saha muhtemelen bir fay hattına tekabül ettiği gözlenmektedir. Çiftlikdere çayının “**Kısık**” adı verilen kesimdeki jeomorfolojik oluşumlar, buranın bir faylanma sonucunda oluştuğunu desteklemektedir. Faylanmanın da etkisiyle saha üzerinde kurulmuş olan Çiftlikdere çayı, zamanla depresyonun da alanını da genişletmiştir.

Uluderbent Kasabası halkının büyük bir çoğunluğu ekonomik aktivitelerini bu sahada gerçekleştirmektedir. Depresyon üzerinde genel olarak tütün ve tahıl tarımı yapılmaktadır. Bu nedenle saha, Uluderbent halkı için önemli bir yer taşımaktadır.

Bozdağların yüksek kesimlerindeki aşınım yüzeyleri üzerinde Dağhacıyusuf, Çarıkbozdağ, Bahadır, Bahçeli, Evrenli, Kozluca, Bahçedere, Kestanederesi, Osmaniye ve Azitepe gibi köyler bulunmaktadır. Güneyindeki Jeomorfoloji ünitede ise Uluderbent Kasabası ve Sarıpınar, Dağarlar, Çamlıbel, Örencik ve Gülenyaka gibi köyler yer almaktadır.

c- Kuzeydeki Dağlık Alan:

Alaşehir ovasından bakıldığında gençleşmiş bir peneplen görüntüsü veren kuzeydeki dağlık alanı, Umurbaba dağları ve Uysal dağlarının batı bölümü oluşturmaktadır. Alaşehir çayına kavuşan derelerin açmış olduğu genç vadiler, bu peneplen görünümündeki sahayı yer yer parçalamışlardır. Bu dağlık kütlelerden ovaya inen dere sayısı, güneydeki dağlık alandan az olmakla birlikte vadiler de fazla derin değildir. Bu sahada dere sayısının az olmasının ve vadilerin az su taşımasının sebebi kuzey yamaçlara göre daha az yağış alması ve bakıdır. Bu genç vadiler arasındaki yassı olan ve fazla yüksek olmayan tepeler sahaya arızalı bir görüntü kazandırmışlardır. Bu genç vadilerin yamaçları hafif eğimlidir ve neojen depolarının örttüğü temel kütleleride

keser. Bu genç vadi yamaçlarında neojen arazinin dayanıklı tabakalarına bağlı olarak basamak şeklinde kornişler meydana gelmiştir. İç-Batı Anadolu Bölümünün genel karakterini gösteren plato alanlarıyla aynı oluşum devresini geçiren sahada genel olarak metamorfik ve tortul kütleler bulunmaktadır. Bu kütleler billurlu şistler, gnayslı şistler, mermerler, granitler ve gnayslardır. Umurbaba dağı yapı olarak granit, gnays ve mikaşistlerden oluşmuştur. Uysal dağlarının güney ve batı etkileri vadilerle parçalanarak ayrılmış ve fazla aşınıma uğramamış IV. Zaman arazisi ile örtülmüştür.

Bu dağlık kütlenin güney eteklerini aşındıran sel karakterli akarsuların açmış olduğu vadileri incelediğimizde billuri şistlerin büyük yer kapladığı gözlemlenmektedir. Vadiler içerisinde kuzeye doğru daha üst seviyelere çıktığımızda mikaşist-billuri sahalar yer yer bulunmaktadır.

Genellikle şistlerin ve özellikle billuri şistlerin bulunduğu sahada, bazı kesimlerde diyabazlara da rastlanmaktadır. Dağlık kütlenin doğu kesiminde bazı tepeler hornblend şistlerden meydana gelmiştir. Çok eğimli, bitki örtüsünden yoksun sahada, sel rejimli akarsu vadileri hemen dikkat çekmektedir.

Alaşehir çayının su bölüm çizgisini oluşturan Umurbaba dağı metamorfik kayalardan özellikle gnays ve mikaşistlerden meydana gelmiş, yüksek tepeler ve yaylalar sahasıdır.

Genel olarak 1000 m. yükseklikte bulunan kuzeydeki bu dağlık kütleyi, doğudan batıya doğru sırasıyla Uysal dağları (1311m.), Umurbaba dağı (1555 m.), Karadağ (1108 m.) ve Kaysan tepe (1135 m.) oluşturmaktadır. Bu dağlık kütlenin yüksek kesimlerinde Serinyayla, Karacalar, Selce, Soğanlı ve Sarısığırılı gibi köyler bulunmaktadır. Ancak buradaki köylerin bir çoğu bir kaç mahalleden oluşmaktadır.

2- TEPELİK ALANLAR

Alaşehir çayı oluğundan Bozdağların yamaçlarına geçiş, ova tabanına göre nisbi yüksekliği 300-400 m'yi bulan neojen dolgu depolarının aracılığı ile olmaktadır. Burada ova tabanı ve dolgu depolarının kenarında kısa mesafede ortalama 1000-1100 m'nin üstüne yükselen Bozdağlar platosunun yamaçları, tektonik etkilerin neden olduğu

kabaca doğu – batı doğrultulu fay sistemleriyle sınırlanmıştır. Gediz grabeninin oluşumunda çok etkili rol oynayan bu faylar, Bozdağların metamorfik kütlesinden başka, önündeki dolgu depolarını da çeşitli doğrultularda (genellikle K-G, KD-GB, GB-KD) kesmişlerdir. Alaşehir'in güneyindeki Bozdağlar'ın kuzey yamaçları dört aşınım yüzeyi (basamak) halinde Alaşehir ovasına inmektedir.

Bozdağların kuzey eteklerinde, batı-doğu uzunluğu ortalama 110 km'yi bulan neojen dolgu depoları (Tmoloschutt- bozdağ depoları) sürekli bir şerit halinde batıda Kemalpaşa ovasından başlayıp Sarıgöl yakınlarına kadar devam eder. Genellikle kalınlığı 300-500 m, genişliği 3-5 km. arasında olan bu depolar üzerinde gelişen aşınım yüzeyleri iki ayrı basamak halinde görülmektedir. Üstteki ikinci yüzey dahil, dolgu depolarının dayandığı Bozdağların yamaçları üzerinde yukarıya doğru aşınım yüzeyleri farklı yükseltilerde gelişmişlerdir. Bozdağların kuzey yamacı ile irtibatlı halde olan depoların alacalı-boz ve kırmızı renkleri aşınmış, derin yarılmış morfolojisi dikkat çekmektedir. Bu çökeller kumlu, killi, milli ve az yuvarlanmış şist, gnays, kuvarsit çakıllı malzemeden oluşmuşlardır. Bozdağlar kütlesinden inen derelerin, çökelleri yardığı yerlerde halen aşındırma ile gerileyen dik yamaçlar ve bunların arkasında kalmış düz seviyeler veya pramidal tepeler dolgu depolarının morfolojisinde önemli bir yer tutar. Söz konusu depoların pekişmemiş bir yapıya sahip olması, aşındırmayı kolaylaştırmaktadır. Diğer taraftan, bitki örtüsünün seyrek veya tahrip edilmiş olduğu yerlerde aktüel olarak erozyon meydana gelmektedir. Aynı nedenlerle bu çökellerin üzerinde, Elemlı (Narlıdere) köyü çevresinde heyelanlar (kütle hareketleri) sıkça meydana gelmektedir. Buradaki depoların gevşek dokusu yağışlı mevsimlerde sızmayı kolaylaştırmakta, sızan sular alt seviyelerde bulunan kil veya marnlarda kayma yüzeylerinin oluşmasını sağlamaktadır. Bu heyelanların bir başka nedenide, üst seviyelerdeki metamorfik temelden kaynaklanan çok sayıdaki derelerin yükselti farkı nedeniyle sahip olduğu enjerji sayesinde dolgu depolarını yararak yatak yamaçlarını alttan yana doğru aşındırmalarıdır. Derelerin bu şekildeki faaliyeti yamaçlarda doğal dengenin bozulmasına ve yamaçların dik ve paralel bir şekilde gerilemesine yol açmaktadır. Fayların kestiğı litolojik birimlerin çeşitli yönlerde doğru eğimlenmiş olması, yer altındaki suyun durağan olmasını engellemekte ve yağın yağmur sularını harekete sevk etmektedir. Heyelanı doğuran şartlardan birisi de, çevrede zaman zaman görülen

sağnak yağışlar ve bu yağışlardan sonra derelerin hızla boşalması, dolgu depolarının oyulmasıdır.

Bozdağ platosundan ortalama 200-300 m. daha aşağıda gelişen Alt Pliosen'in pediment karakterli aşınım yüzeylerine ait dar alanlı yüzeyler Bozdağlar üzerindeki ilk aşınım yüzeyleridir (D I aşınım yüzeyi). Aşınmak suretiyle daha uzun sırtlara dönüşen Alt Pliosen'de oluşmuş (D II aşınım yüzeyi) yüzeylere Salihli ve Alaşehir gerisinde 800-900 m'lerde rastlandığı halde biraz daha doğuya doğru gidildiğinde 600-700 m'lerde rastlanmaktadır. Genellikle kurak ve yarıkurak iklim şartları altında gelişen ve Alt Pliosen'de son şeklini almış olan aşınım yüzeylerine ait bölümler ve sırtlar kuzeye doğru oldukça fazla bir eğimle uzanırlar.

400-600 m'ler arasında eteklerdeki dolgu depoları üzerinde beliren Üst Pliosen aşınım yüzeyi (DIII aşınım yüzeyi) bozdağların metamorfik temele ait yamaçlarında yer yer etek düzlükleri halinde bulunmaktadır. Bunlar, özellikle dolgu depoları ile Bozdağ temel formasyonunun irtibatlı olduğu sınırlarda gelişmişlerdir. Ancak, temas sahasının zayıf dirençli olması nedeniyle yüzeyler, bu sınırlara subsekant akarsular tarafından kolaylıkla yarılmıştır. Bu şeklin en belirgin örneğini, Alaşehir çayına ulaşan Kısık derenin Yağmurlar köyü güneyinden doğan Tilki dere kolu oluşturmaktadır. Bozdağlar'ın yamaçlarından inen konsekant akarsuların, yanal aşınması çok olan depresyonlarda meydana gelen subsekant kolları çok elverişli şartlar altında geriye doğru ilerleyerek bazı komşu konsekant dereleri kaptıkları görülmektedir.

Nihayet, Üst Pliosen aşınım yüzeylerinden bir basamakla ayrılan enalt Pliosen aşınım-dolgu yüzeyleri (D IV aşınım yüzeyi) çok yerde, bir önceki yüzeylere göre daha geniş bir yayılım gösterirler ve yaklaşık 250-300 m'lerde izlenirler. Ancak, faylanmalara bağlı olarak oluşan bu yüzeylerin, bazı yerlerde 400-500 m'ye kadar çıktıkları tespit edilmiştir. Genellikle Bozdağ depoları üzerinde gelişen bu döneme ait yüzeyler, bazı yerlerde ovanın alüvyal tabanı veya birikinti konileri üzerinde dik bir kenarla yükselirse de, daha çok alüvyonlarla ve birikinti konilerin kolivyal depoları ile geçişli bir sınıra sahiptirler. Ayrıca Alaşehir'in güneydoğusunda az yayılmış konglemera tepecikleri de bulunmaktadır.

GELENEK VE GÖRENEKLER

Su gibi akıp giden zaman içerisinde milletimizin canlılığını ve orijinalitesini yitirmeyen hasletlerinden olan gelenek ve göreneklerimiz, ufak tefek şekil farklılıkları olsa bile, Anadolu'nun her yanında olduğu gibi Alaşehir'de de varlığını muhafaza etmiştir. Özellikle köy hayatında gelenek ve göreneklere bağlılık daha belirgin bir şekilde görülür. Gerek ilçe merkezinde gerek köylerde bu hasletlerin kuşaklara aktarılmasına ayrı bir itina gösterilir. Bunun yanı sıra, çağın gereği olarak bu hususlarda belirgin bir değişiklik göze çarpmaktadır.

ADETLER

Her yörenin olduğu gibi, Alaşehir'inde kendine has adetleri vardır. Bu adetler, ortaya çıkışlarından bu yana küçük şekil değişikliklerine uğramalarına rağmen özde bir farklılık göstermezler. Hep aynı kalmışlardır.

MİSAFİR AĞIRLAMA

Alaşehir'de de Anadolu nun her yerinde olduğu gibi misafire çok önem verilir. Ev sahibinin en büyük amacı; misafirini en iyi şekilde ağırlamaktır. Misafirini güleryüzle karşılayan ev sahibi, evinin en temiz ve en müstesna yerinde misafirini ağırlar. Misafirinin rahatı için bütün imkanlarını seferber eder.

Hal hatır sorulmasından sonra misafire belirli aralıklarla ikramda bulunulur. Önce, sırasıyla kolonya, şeker ve kahve ikram edilir. Daha sonra çay servisi yapılır. Çay servisinin yanı sıra ev sahibi tarafından misafir için özel olarak hazırlanan hamur işi yiyecekler ikram edilir. Bilahere, mevsimine göre çeşitli meyve, çerez veya asma yaprağı, bulgur ve baharatla hazırlanan çiğ sarma içi (kısır) ikramında bulunulur. İkramlar esnasında bir sohbeta girilir. Bu sohbetler genellikle günlük konuları ihtiva etmekle beraber, yaş gruplarına göre değişik şekillerde kendisini gösterir.

Şöyle ki; "Misafir ev sahibi tarafından ne derece uzağa kadar geçirilirse sevabı o

kadar çoktur.” İnanişî Alaşehir’ .de hakimdir.

Yatılı misafirlere de aynı ihtimam gösterilir yenilip içildikten sonra, misafirin en iyi şekilde dinlenmesini sağlamak için, en temiz ve en yeni yataklarda yatırılır. Bu durum misafirligin devamınca aynen sürer. köylerde ayrıca köye gelecek misafirleri ağırlamak için köy odaları tahsis edilir. Misafirin ihtiyaçları köylü tarafından karşılanır.

Misafir ağırlamada ölçü; güleryüz ve tatlı dildir.

Televizyon ve videoların sayısının çoğalması ve ulaşımın gelişmesi misafir ağırlama adetlerinde değişikliklere yol açmışsa da genelde töre yaşatılmaktadır.

DOĞUM

Alaşehir’de her yerde olduğu gibi doğum hadisesi büyük bir mutluluk ve sevinç kaynağıdır. Helebirde ilk çocuk ise daha önemli bir hal alır. Hazırlıklar çok önceden başlar. Bebeğin ‘KIRKLIK’ denilen eşyaları harırlanır. Bunları yorgan,battaniye, giysi, arabezi... vb. ihtiyaçlardır.

Bebek dünyaya gelince ailenin yakınları “BEBEK BAŞI”na gelirler. Bu gelişlerinde çeşitli hediyeler getirirler. Bebek kız ise bilezik erkek ise sarı lira takılır, Babaanne genellikle altın lira takar.

Bebek doğduğu gün tuza belenir. ılık suyla yıkanır. Bazı köylerde tuz yerine bal kullanıldığı da olur. Bebeğin güzel kokması için, kuru mersin dökülerek giydirilir.Üç ezan sesi duyuluncaya kadar emzirilmez. Bu bebeğin sabırlı olması için yapılır. Bebek üç günlük olduğunda sol kulağına gamet getirilir, sağ kulağına ezan okunarak ismi verilir. Bu işi genelde baba yapar. Abdestli bir kişi kırk taş toplayarak sayar. Bebek olan ise erkek, kız ise kadın tarafından taş sayılır. Taş sayan kişi özellikle seçilir.Çünkü çocuğun büyüdüğünde taşını sayan kişiye benzeyeceği inancı vardır. Bebek doğumunun üçüncü günü süt ile yıkanır. Daha sonra içinde kırk taş bulunan su ile durulanır. Doğumun yedinci gününde “LOHUSA MEVLİDİ” okutulur.Eş dost çağrılır yirminci günde bebeğin kırk taşı tekrar sayılır ve bebek yıkanır. Böylece bebeğin yarı kırkı çıkmış olur. Kırkinci günde taşlar tekrar sayılır ve bu taşların bulunduğu suyla yıkanır. Bebeğin yıkandığı bu suya altın atılır. Böylece bebeğin kırkı çıkmış olur. Kırkın

çıkmasından sonra mahallenin en yaşlısının evine ziyarete gidilir. Daha sonra diğer aile büyükleri, yakınlar ve komşular ziyaret edilir. Ziyaretine gidilenler evlerde bebeğe soğanı, ekmek, yumurta, mendil gibi hediyeler verirler. Bebeğin yüzüne un surülür. Bu davranış, bebeğin uzuhömürlü ve bereketli olacağı inancından kaynaklanır. Çocuğun göbeği düştüğünde; eğer kız ise, evine bağlı olması için evin münasip bir yerine; eğer erkek ise hayırlı bir evlat olması için cami veya okul bahçesine göbek bağı gömülür.

AYAK BAĞI

Alaşehir yöresine ait olan bir özellikde çocuk ayak bağı kesimidir. Yürümeye başlayan çocuğa çerez alınır konu komşu çağrılır, çeşitli eğlenceler düzenlenir. Bu eğlenceler esnasında; bir yumurta haşlanır yürümeye çalışan çocuğun önünden yuvarlanır. Çocuk yuvarlanan yumurtanın arkasından gitmeğe başladığında, birbirine bağlanan ayakkabılarının bağları kesilir.

Çocuğun daha çabuk yürümesi ve yere daha sağlam bir şekilde basmasını, düşmemesini sağlamak inancıyla yapılır. Çok düşen çocuğa halk arasında .“kösteğin kesilmedi mi?” denir.

DÜĞÜN

Alaşehir’de evlenme; eş seçme, söz kesme, nişan ve olmak üzere dört aşamadan geçer. Bu durum görücü usulü ile gerçekleşen evlenmelerde daha belirgin bir şekilde görülür. Alaşehir’de,günümüzde,ilk üç aşamada pek büyük farklılık görülmez.Üçüncü aşama olan düğünde, özellikle ilçe merkezinde değişiklik göze çarpar. Şöyle ekonomik zorlamalar ve modern yaşayışın gereği olarak, düğünler büyük çoğunlukla salonda yapılır. Bazen sadece nikah töreniyle yetinilir. Ancak köy kesiminde diğer konularda olduğu gibi,bu konudada gelenek ve göreneklere bağlılık bütün canlılığı ile kendisini gösterir.

SÖZ KESME

Söz kesilmeden önce erkek tarafı, kız tarafının da tanıdığı ailelerin kadınları ile

“ağız arar”. Bu ağız arası bir defa olabileceği gibi birkaç defa da olabilir. Bu durum kız tarafının tutumuna bağlıdır. Yumuşama sağlandıktan sonra erkek tarafının önde gelen kadınları kız tarafının da tanıdığı birkaç ailenin kadınlarını yanlarına alarak kız evinde konuyu tartışırlar. Uzlaşma sağlandığında, erkek tarafının önde gelenlerinden oluşan erkekler kız istemeğe giderler. Bu hadise de törelere uygun olarak gerçekleştirilir. Kız babası kızın ve diğer aile büyüklerinin görüşlerini aldıktan sonra cevabını bildirir. Eğer kız verilmişse, kız evi tarafından oğlan evine mendil, çorap ve havlu gönderilir. Ertesi gün oğlanı evi kız evine lokum ve çeşitli çerez gönderir. Her iki taraf takı ve düğün hazırlıkları hakkında görüşür ve anlaşmaya varırlar. Karşılıklı hediye gönderilmesinden sonra, gün belirlenir ve yüzük takmak suretiyle söz kesilmiş olur.

ATKILI NİŞAN

Genellikle köylerimizde görülen bir nişan şeklidir. Nişan için kız ve oğlan evlerinin meydana çarşaf serilir. “Çevirmeci” adı verilen gürsesli bir kadın, oğlan tarafının ve davetlilerin getirdiği hediyelerin cinsini ve kimin tarafından getirildiğini söyleyerek hediye herkeşe gösterir çarşafın atar. Gelen hediyeler toplanarak sandığa yerleştirilir.

Çevirmeci sandığın üzerine oturur erkek tarafından yüklü bir bahşiş alana kadar kalkmaz. Bahşişi aldıktan sonra sandığı kız tarafına teslim eder. Bir müddet daha eğlendikten sonra tören sona erer. Atkılı nişanda gelin kıza verilen paralar ile yeni kurulacak yuvanın ihtiyacı olan bir eşya alınır.

DÜĞÜN

Alaşehir ve yöresinde düğün üç gün sürer. Düğün genellikle mahsul sonunda yapılır. Perşembe günü akşamı başlayan düğün, pazar günü akşam üzeri sona erer. İlk gün erkek evinde pek eğlence olmaz. Sadece düğüne dışarıdan gelen misafirler için yemek hazırlanır. Kız evinde ise; “kına gecesi” yapılır. Bu eğlencede genellikle darbuka ve def eşliğinde, mahalle komşularından bir kadın oyun havası çalar, gelinin arkadaşları oyun oynarlar, türküler söylerler. Eğlence bir müddet devam ettikten sonra, gelinin eline kına yakılır. Karılmış kınadan misafirlere de dağıtılır. Geline kına yakılmadan önce topluluk, gelini mani söyleyerek över.

Bundan sonra “gelin kız” arkadaşları ile birlikte yakın akraba ve komşulara, “çerez toplama”ya gider. Güle oynaya toplanan çerezler, kız evine geri dönüldüğünde, yarenlerle birlikte yenilir. “Başı bozulmamış (eşinden ayrılmamış eşi sağ olan)biri kınayı yakar. Kınanın içerisine para atılır. Para gelini avucuna, kına yakılırken koyulur, tekrar,oyunlar oynanıp, türküler söylenerek eğlence devam eder. Gelin arkadaşları tarafından sabaha kadar uyutulmaz. Sabah ezanı ile birlikte gelin, kız arkadaşları tarafından elini yıkamak için,yakın bir çeşme veya dere kenarına götürülür. Gelin elini yıkamayağötürülürken, eteğine konulan arpayı yolun kenarına döker.Bu, evinin bolluk içinde olması için yapılan bir davranıştır. Gelinin saçları arkadaşları tarafından tel tel örülür taç takılır, eşarp bağlanır, sürmelenerek makyaj yapılır.

İkinci gün akşamı düğün eğlenceleri tekrar başlar.

Erkek evinde kazanlarla yemekler pişirilir. Bütün akrabalar komşular, tanıdıklar yemeğe çağırılır. Geleneksel olarak her düğünde; “keşkek”, “kakaşı” pişirilir. Yemeklerini yiyen kadınlar kız evine giderler. Erkek evinde ise erkeklere ziyafet verilir, Bunun için bir mezeci tayin edilir. Mezeci yeter sayıdaki yardımcılar ile birlikte ikinci gün asbahtan intibaren akşamki ziyafet için meze hazırlar.

Üçüncü gün öğlenden sonra erkek evi, bir alay halinde kız evine gelir. Ancak bu gelişte bir araç konvoyu erkek evinin arkasında yer alır. Kız evine gelindiğinde gene meydan kurulur. Bir birbuçuk saat sonra gelin ,anası, babası ve akrabalarıyla vedalaşır. Babasının kolunda kapıya gelir. Burada kendisini beklemekte olan taksiye bindirilir. Gelin gezdirildikten sonra erkek evinegelinir. Bu gezme sırasında; yatır, mezarlık veya caminin çevresinde, gelin araba ile üç veya 7defa dolandırılır.Erkeğin evinde gelini arabadan kayın baba indirir.Odada gelinvedamada,şeker şerbeti içirilir baklava,yedirilir.Tekrar dışarı çıkılır gelin ve damat oyun oynarlar. Takılar takılır. Takı takma işi bittikten sonra, gelin ve damat son bir kez daha oynarlar. Damat arkadaşları tarafından başka bir yerde yatsı namazına kadar eğlendirilir. Yatsı namazını kılan damat, cemaatle birlikte ilahiler söyleyerek eve getirilir. Burada yeni kurulan yuvanın mutlu ve bereketli olması için dua edilir. Damat sağdıç tarafından gelinin bulunduğu odaya sokulur. Buna güvey koyma” denir. Gelini odasına girerken, adet üzerine arkadaşları tarafından sırtı yumruklanır.

GIYİM KUŞAM

Alaşehir ve yöresinde, günümüzde modern yaşayışın gereği olarak her zaman karşılaştığımız kıyafetler giyilir. Ancak, özellikle köy kesiminde yöreye has kıyafetleride sıkça görürüz. Bu kıyafetler örf, adet ve geleneklerin tesiriyle tabiat şartlarının neticesinde ortaya çıkmıştır. Yöre insanının geçimini tarımdan sağlamasının sonucu olarak bu alanda rahat çalışma imkanı sağlayacak kıyafetler tercih edilir.

ERKEK KIYAFETLERİ

İçe, fanila yerine el tezgahlarında dokunmuş,kollanının uçları oyalı göynek” üzenine “cepken” giyilir. Bol büzgülü, arkası geniş, diz altından paçası dar pantolon, altına vaketa’ denilen körüklü çizme giyilir. Başa sarık bağlanır.

KADIN KIYAFETLERİ

İçe, pamuklu, yorgan gibi dikişli, yakasız içlik giyilir. Dışa “fistan” denilen, üç etekli, çitareli,topuğa kadar uzun, basmadan bir elbise giyilir. Bele “tahtalı, çubuklu aynalı’ tabir edilen peştemal kuşanılır. Başa genellikle yemeni bağlanır.Ancak önleri altın sıralı fesde giyilir. Ayrıca erkek giyeceği olan göynek kadın kıyafetleri arasında da yer alır. Eskiden çarığın yerine bugün lastik ayakkabı almıştır.

MAHALLİ YEMEKLER

KABAK AŞI

Düğün yemeği olarak ün salmıştır. Kabak, kuşbaşı şeklinde doğranır. Üzerine pişmiş nohut, soğan,domates, biber, tuz ilave edilerek kaynatılır. Sıcak olarak yenir.

FAVA

Kuru bakladan yapılan bir yemektir. Suyun içine atılan baklalar eriyinceye kadar

pişinilir. Süzgeçten geçirilerek bir kaba konur, donması beklenir.Çatalla bastırılarak şekillendirilir.Üzerine zeytinyağı ya da domates, biber ve soğanla kavruarak hazırlanan sos dökülür.

KAPAMA

Hamur yoğurulduktan sonra ince ince açılır ve küçük karelere bölünür. Hazırlanan hamur, zeytinyağında bir müddet dinlendirilir. Ayrı bir kabta, kıyma, soğan, karabiber, maydanoz, tuz ve kimyon karıştırılarak hazırlanan malzeme hamurlara bohça şeklinde yerleştirilir. Dürülen kapama tavada kızartılır. Sevis sırasında üzerine kaynar et suyu dökülür.

EKMEK DOLMASI

Alaşehirin meşhur ramazan yemeğidir. Hazır alınan dolmalık ekmeklerin içi çıkarılır. Yağ ile kıyma kavruarak içine ufalanmış ekmek içi ilave edilir. Karabiber ve maydanoz koyulur. Bu malzeme ekmeğe doldurulur . Tepsiye konulan ekmeğin üzerine et suyu gezdirilir. Bu iş iki -üç defa tekrandıktan sonra, sürülerek fırında kızartılır.

KESİKLİ (ÇÖKELEKLİ) PİDE

Kesik yumurta baharat ve maydanozdan yapılan malzeme hamurun üzerine konularak fırında pişinilir. Üzerine tereyağı sürülerek hazır hale getirilir.

İNANIŞLAR

İNE (EYİNİ) BACI

İne Bacı, Alaşehir'in inanç dünyasında önemli yer tutar. Sarısu'nun üzerinde bulunan küçük bir su birikintisidir. Buradaki su çok az olmasına rağmen hiç kurumaz.

Bu su, derman olacağı inancıyla yaralara, çıbanlara sürülür. Ayrıca suyun başında dilekte bulunmak için, şifa bulmak için, çocuk sahibi olmak için suyun kenanındaki çalılara bez bağlanarak adak adanır.

FOLKLOR MAHSÜLLERİ

MANİLER

Bağa vardım üzüm,
Çubuk değdi gözüm.
Çubuk seni yakarım,
Özür kodun gözüm

Bizim bağın başları,
Yeşilliktir yeşillik.
Çok istemiyom yarım,
Beş tane beşibirlik.

Çapa çapıyom çapa
Önüm baka baka.
Şimdi geçti sevdiğim,
Ciğerim yaka yaka.

Dağdağlıyı bastıla,
Mavzeni çalıya astıla,
Sarıkayanın odada
Ayağıma mihla çıktıla.

Gavak gavaktan uzun,
Gavakta bitan üzüm.
Eller ne derse desin
Yar benim iki gözüm.

Gül dibinde bekmez,
O bekmez bana yetmez.
Alaşehir'in kızları
Köçeksiz düğün etmez.

Garanfilin moruna
Varmam elin oğluna,
Altın bilezik taksa
Yine girmem goynuna.

Çeşmem çukur içinde,
Suyu bardak içinde.
Alaşehir kızları,
Canlı cennet içinde.

Gidene gemi derle,
Donuna dimi derle.
Yarinden ayrılanda,
Vallahi deli derle.

Garanfilim mor meli,
Verem ettin senbeni
Nasıl verem olmayam
Eller sarıyor seni.

Kelep kelep üzüksün,
Yarım, iki gözümsün.
Sanma ki unutmuşum,
Gece, gündüz sözümsün.

Ufacık, efenikli

Anası dökenecli.
Yanıma gelekodu
Harandan kepenekli.

Sıyırmam sucuk gibi,
Dalları çocuk gibi.
Benim sevdiğim oğlan,
Gundaklı çocuk gibi.

Zeytin yaprağın dökmez,
Muhabbet bizden gitmez.
Bu gözler seni gördü,
Başkasına kar etmez.

TÜRKÜLER

ALDAĞLI TÜRKÜSÜ

Alaşehir'in zenginlerinden Aldağlı'nın kızı, babasının yanında çalışan hizmetçiyi sever. Ancak babası evlenmelerine razı değildir. Kaçar ve evlenirler.

İki karpuz bir koltuğa sığar mı?
İlk sevilen anam son sevilen uyar mı?
Vardım baktım nazlı yarım uyuyor.
Bir kerecik öpsem, zalim baban duyar mı?

Kaçındasın kaçında, Aldağlının kızı kaçında?
Menekşeler kokuyor, senin o sırma saçında.

Attan indim gül dalına bağladım.
Asker oldum martinimi yağladım.
Vardını baktım nazlı yarım uyuyor,
Sevdim, öptüm karagözlerinden, ağladım.

Kaçındasın kaçında, Aldağlı'nın kızı kaçında?
Menekşeler kokuyor, senin o sırma saçında.

ÇOLAK MEHMET'İN ALİ'Sİ

Caber Kamara köyünden Çolak Mehmet adında bir adamın Ali ve Süleyman isimli iki oğlu vardır. Babaları iki oğluna koyun almıştır. İki kardeş koyun güderek günlerini geçirmektedirler. Ali, bir aşiret kızına aşık olur. Abisi Süleyman da aynı kızı sevmektedir. Süleyman kardeşinin sevdiği kızla ilişkisi olduğunu öğrenir, bu durum çok ağırına gider. Ali'yi sürüsü ile birlikte konakladığı bir çeşme başında uyurken görür ve elindeki sopa ile Ali'nin başına vurmaya başlar. Daha sonra taşla ezer, yüzünü mendille örter, oradan uzaklaşır. Ali'nin ölüsü çeşme başında, tuz taşının üstünde kalır.

Tuz daşını sürüdüm.
Düşünürken çürüdüm.
Ben Alim'e vurunca
Yüzüne mendil bürüdüm.

Tomofilin gelişi,
Tekenin dönüşü.
Konaklar çeşmesinde
Ali oğlanın ölüsü.
Değnek vurdum kan geldi.
Ali oğlana can geldi.
Çolak Mehmedi sorarsan,
Hacılar köyü dar geldi.

GELİN TÜRKÜSÜ

Kocası askerde olan bir geline, kayınpedeninin tecaüz etmesi üzerine köylüler tarafından yakılmıştır.

Ambardaki buğdayı darı mı sandın?

Evdeki gelini karın mı sandın?

Askere gideni öldü mu sandın?

Gelini gelini allı gelini,

Baba niye aldın sen bu gelini?

Yukarıya çıktım ak kollar hamur,

Gelme baktım bır sulu yağmur.

Babam alnıma sürdü bir gara çamur.

Gelini gelini allı gelini.

Baba niye aldın sen bu gelini.

Yeşilyurt deresinden atlıyamadım.

Kırıldı gantarım tartılamadım.

Deyyus babanın elinden gurtulamadım.

Gelini, gelini, allı gelini,

Baba niye aldın sen bu gelini.

DUALAR

— Ayağın göl, başın pınar olsun.

— Allah ayağına taş aldırmasın, başına iş getirmesin.

— Allah tuttuğunu sarı altın etsin.

— Allah gönendirsın.

— Allah evine buğdaylar yağdırsın.

— Allah sular gibi ömür versin.

— Alnın ak, yüzün 2ak olsun.

—Ayağına taş değmesin.

— Cebin para dolsun

- Elin gümüşlensin.
- Ocağın tütsün.
- Su gibi git. su gibi gel.

BEDDUALAR

- Çektiği damar büzülesice.
- Çenene okka taşları düşsün.
- Dili ensesinden çekilesice.
- Dünyadan gülmeden geç.
- Eline hışım inesice.
- İki gözün iki pınar olsun.
- İki yakan bir araya gelmesin.
- İnşallah kız kurusu ol
- İyi diyenin iyisine kötü diyenin bir kalıp sabunla ölüsüne.
- Kudur, kudur da başını ye.
- Naha oğlun kızın dokuz olsun
- Ocağın sönsün.
- Ocağına baykuş tünese.
- Seni doğuracağıma taş doğuraydım.
- Tarumar olasın.
- Telli kurşun önüne gel.
- Teneşire gel emi.
- Tepeye koy yel alsın, yere kol sel alsın.
- Torba takıp dilen inşallah.
- Yer aşları ol.
- Yer ayıpçığını örtsün.

DEYİMLER

- Karın ağrısına avşar soğanı.
- Ölü gözünde yaş, pinti evinde aş olmaz.
- İnegöl bardağından su içme Kula gediğinden geçme.

- Ben ne üterim bacımdan? Bacım ölüyor acından.
- Yere bakar yürek yakar.
- Yüce dağ başından kış, yiğidin başından iş eksik olmaz.
- Odunun meşesi, Alaşehir'in Ayşesi.
- Et alırsan koldan, kız alırsan soydan.
- Görgülü kuş gördüğünü işler. görgüsüz adamın başında kuşlar
- Üzüm sattık, küfeyi devirdik.
- Kır beygirin kuyruğu durur, kız anası durmaz.
- Kocadan sonra kalkan karıdan, zemheriden sonra ekilen darıdan hayır gelmez
- Ağır taşı ne yel alır, ne sel.
- Genç kız beyaz hümayine benzer, leke götürmez.

E FSAN E LE R

SARIKIZ EFSANESİ

Şarıkız, topuklarına kadar dökülen altın sarısı saçlara sahip, Alaşehir'in Türkler tarafından ilk defa kuşatılmaya başladığı yıllarda çevreye yerleştirilen Türk oymaklarından birine mensup, çok güzel ve yardımsever bir Türk kızıdır. Türklerin Alaşehiri her kuşatmasında savaş alanına koşmuş elinde testisiyle askerlere su dağıtmış yaralıların yarsını sarmış onlara ilaç bulmuştur. Sonunda bir düşman okuyla göğsünden vurularak şehid olmuştur. Sarıkız'ın şehit düştüğü yerden fişkıran su; ırmak olmuş bağları sulamış, şifa olmuş acıları dindirmiştir.

Sarıkız, Alaşehir için asırlar boyunca yaşayan, yaşatılan bir aşktır, sevgidir, umuttur. Herkesin yardımına koşan, her derde devadır. Sarıkız suya hasretin efsaneleşen hikayesidir.

MAHALLİ OYUNLAR

Alaşehir yöresinde genellikle çeşitli zeybekler oynanmaktadır. Bunun yanı sıra Alaşehir'in kendine has oyunları da vardır. Özellikle kadın oyunları daha mahallidir.

Oyunlar, Anadolu'nun diğer yörelerinde olduğu gibi davul zurna ile sergilenir.

ERKEK OYUNLARI

Alaşehirli, PASABEYİ, KÖR BAYRAM, SEPETÇİOĞLU gibi kendisine mahsus oyunların yanı sıra HARMANDALI, TAVAS ZEYBEGİ, BERGAMA KORDON OYUNLARI ve HORON ve ÇİFTETELLİ gibi oyunları oynar.

KADIN OYUNLARI

Alaşehir'de kadın oyunları daha mahallidir. Bu oyunlar yörenin kendi oyunu olma özelliğini daha çok taşırlar. NİNNALARIN NİNASI, SEPETÇİOĞLU, DEMİRCİLER BAHÇELERDE BÖRÜLCE, DÜZ OYUN gibi oyunlar oynanır. Alaşehirli kadınlar oyunlarını mahalli kıyafetler içinde oynarlar.

SEPETÇİOĞLU

Sepetçioğlu sepetini satamamış,
Karisına altın küpe takamamış.
Sepetçioğlu bir ananın kuzusu.
Hiç geçmiyor kollarımın sızısı.

Sepetçioğlu enip gelir enişten,
Her yanları görünmüyor gümüşten
Şepetçioğlu yaylanı yaylanı ver
Paran çoksa evleni evleniver.

TURİZM

TARİHİ VE ARKEOLOJİK YERLER

İlçemizde Roma, Bizans ve Osmanlı dönemlerine ait çok sayıda tarihi ve arkeolojik eser vardır. Selçuklu dönemine ait eserlere rastlanmakla beraber, Roma, Bizans ve

Osmanlı dönemlerine ait eserler görülmeye değer niteliktedirler. Özellikle, İsa'nın havarilerinden Hagios Joannes adına yaptırılan ve hristiyanlığın ilk yedi kilisesinden biri olan Saint Jean kilisesi ve sur kalıntıları ile galeriler, Şeyh Sinan Camii ve Türbesi Gündük Minare Camii yerli ve yabancı turistlerin sık sık ziyaret ettikleri yerlerdir. Ayrıca ilçede henüz kazımı yapılmamış birçok höyük bulunmaktadır. Kazı çalışmaları sürdürülen Antik Tiyatro erken Roma devrinin eserlerindendir.

TABİİ GÜZELLİKLER

Alaşehir, tabii güzellikler bakımından Anadolu'nun diğer yerleri gibi güzel yurt köşelerinden biridir. İlçemiz Tanrı 'nın kendisine bahsettiği nimetler sayesinde daha güzel bir görünüm arz eder. Bahar ve yaz aylarında yeşillikler yüzünden ilçedeki evleri uzaktan farketmek oldukça güçtür; Bahçe arası, Toptepe.Avşar barajı yerli halkın ve turistlerin rağbet ettikleri yerlerdir. Sarıkız kaplıca ve maden suyunun üst tarafında kurulan Kenan Evren parkı ile Matarlı ve Yayaatçı köylerinde ilçeye 12 km kadar mesafede 200 dekar arazi üzerine 1985 yılında kurulan Milli Egemenlik ormanı birkaç yıl sonra güzel bir mesire yeri olacaktır. Buralarda piknik yeri çocuk parkı... vb. tesisler kurutmuş olup, özellikle Kenan Evren parkı bu haliyle bile yaz aylarında halkın her akşamüzeri dinlenmek için gittiği yerlerdir. Bağları, bahçeleri ve ormanları ile cennetten bir köşe misali Alaşehir, tabii - güzellikleri-ile de herkesi kendisine hayran bırakmaktadır.

ALAŞEHİR'İN MESİRE VE DİNLENME YERLERİ

BAHÇE ARASI

Toptepe'nin arka kısmında, Sarıkız çayının varlığıyla hayat ve canlılık kazanan, güzel mesire yerlerinden biridir. Bu mevkide bulunan altı un değirmenini çeviren Sarıkız çayı, bölgeye ayrı bir güzellik katmaktadır. Su ve yemek alabildiğine bol, insanı dinlendiren bir havaya sahiptir.

TOPTEPE

Alaşehir'e hakim tepe üzerinde kurulan güzel bir mesire yeridir. Yaya olarak çıkılabildiği gibi ulaşımına açık bir yolu da bulunmaktadır. Çam ağaçlarının hakim olduğu bu tepeye çamlık da denilmektedir;

Alaşehirli kuşbaşı seyretmek ve dinlenmek isteyenlerin tercih ettiği bir yerdir. Ziyaretçilere çay ve meşrubat servisi yapan bir kahvehanesi ve yemek servisi yapan düzenli bir gazinosu vardır. Oyun bahçesi ile de çocuklara hizmet veren bu piknik yeri, Alaşehir'in sembolü sayılmaktadır.

SARIKIZ KAPLICA VE DİNLENME YERİ

Kaplıca ilçenin güneydoğu kıyısında Sarıkız Maden suyunun yakınındadır. Bayanlar, aileler ve erkeklere hizmet götüren dört havuzu vardır. 25⁰Cde yapılan banyo romatizma, cilt ve sinir hastalıkları ile zihin ve beden yorgunluklarına karşı faydalı olmaktadır.

Dinlenme yerinde, banyodan çıkanlara ve Alaşehir' lilere hizmet veren bir gazino mevcuttur. Önü alabildiğine açık ve yeşil olan bu yer , Alaşehirliilerin, hemen her haftasonu hatta hemen hergün akşam üzerleri gittikleri bir dinlenme yeridir.

KAYNAKÇA

- 1.Akıncı, Recep. Eski ,Philedelphia Bugünkü Alaşehir , 1.Basım,Ege Yayınevi, 1943, Manisa.
- 2.Apak, Rahmi. İlçemiz Alaşehir,1.Basım, Güneş Yayınevi,1993, Manisa.
- 3.Yıldırım,Mustafa. Dünden Bugüne Alaşehir,Ege Basımevi ,1988,Manisa.